

Obsah

Úvod.....	3
1 Stav bádání	5
2 Životopis.....	7
3 Hudební dění v Olomouci v době Jaroslava Čičátky	11
3.1 Městské divadlo	12
3.2 Moravská filharmonie.....	14
3.3 Pěvecké spolky.....	16
4 Čičatkův strojopis v archivu Moravského divadla Olomouc	18
4.1 Svazek č. 1	20
4.2 Svazek č. 2	22
4.3 Svazek č. 3	24
4.4 Svazek č. 4	26
4.5 Svazek č. 5	28
4.6 Svazek č. 6	30
4.7 Svazek č. 7	32
5 Čičatkova pozůstalost ve Vlastivědném muzeu v Olomouci	34
5.1 Hudební kultura a školství	35
5.2 Hudební skladatelé.....	38
5.3 Konvoluty drobných referátů týkajících se olomouckých koncertů a divadelních představení	43
5.4 Opera v Olomouci	45
5.5 Divadlo v Olomouci	48
5.6 Historie divadla v Olomouci dle sezon	50
5.7 Programy k hudebnímu představení.....	53

6	Vědecká knihovna Olomouc	55
6.1	Hrajeme na housle (1960)	56
6.2	Hrajeme na klavír (1961)	57
6.3	Hrejte harmoniky, rozezvučte se kytary (1963).....	58
6.4	Čteme partitury (1961).....	59
6.5	Operní a operetní libreta (1963).....	61
7	Působení Jaroslava Čičatky na dnešním Slovanském gymnáziu v Olomouci	62
8	Forma publikační činnosti	64
8.1	Hudební kultura a školství	67
8.2	Hudební skladatelé	68
8.3	Teoretické a praktické návody pro hru na hudební nástroj	70
8.4	České divadlo v Olomouci	71
	Závěr	72
	Shrnutí.....	74
	Anotace	76
	Seznam použité literatury	77
	Přílohy.....	79

Úvod

Téma této bakalářské práce vychází z mé profilace žurnalistika-muzikologie. Není tedy náhodou, že dochované dílo Jaroslava Čičatky (1891–1979) v sobě oba tyto aspekty propojuje.

Čičatka vystřídal v průběhu svého života několik profesí a získal mnoho zkušeností, jež mu umožnily úzce propojit praktickou i teoretickou stránku hudby. Jeho působení je značně fixováno na olomoucký region. Díky jeho publikačním i hudebním aktivitám existuje velká pozůstalost, v níž se nacházejí širší přesahy, a tudíž by neměla být zapomenuta. V centru badatelského zájmu stojí především jeho veškerá hudebně publikační činnost strukturovaná dle institucí, v nichž působil, a celkový přístup autora k dané problematice. Z hlediska žurnalistiky je stěžejní styl psaní a komparace kritik s dalšími dobovými recenzemi.

Jaroslav Čičatka se narodil v Prostějově, ale ve svém životě působil převážně v Olomouci, a to jako muž, jehož spektrum zájmů bylo opravdu široké. Byl to filolog, hudební vědec, redaktor, soustavný publicista a historiograf. Jeho novinářská činnost je vázána dominantně k olomouckému deníku Našinec, kde později vedl také kulturní rubriku s názvem Čas.

Mimo jiné působil jako pedagog na Gymnáziu v Novém Jičíně a na Slovanském gymnáziu v Olomouci, kde učil hudbu a vedl školní orchestr. V letech 1951–1970 byl Jaroslav Čičatka pracovníkem hudebního oddělení Krajské lidové knihovny, později Okresní lidové knihovny, a od roku 1953 stál v čele celého oddělení.

Po Jaroslavu Čičatkovi zůstal rozsáhlý odkaz, z něhož je nejvýznamnější nikdy nevydané zpracování dějin českého profesionálního divadla v Olomouci do 70. let 20. století.

Tato práce vznikla ve spolupráci s Vlastivědným muzeem v Olomouci, v jehož sbírkách se nachází osobní fond, který je s osobou Jaroslava Čičatky spojen. V podstatě to však představovalo úzkou spolupráci nejen s muzeem, ale také s dnešním Moravským divadlem Olomouc, tedy především s jeho archívem, kde se nachází strojopis Čičatkova díla věnující se historii opery, operety a v minoritním zastoupení také baletu.

Třetí nejdůležitější institucí je Vědecká knihovna v Olomouci, kde jsou uloženy Čičatkovy publikace předkládající teoretické i praktické návody hry na klavír, housle, kytaru, harmoniku, či partitury nebo operní a operetní libreta. Ve výše uvedených institucích se nacházejí recenze na jednotlivá představení divadla i na další hudební aktivity, což bylo také součástí bádání. Vše je

doplněno kapitolou týkající se životopisných dat, vycházející z materiálů muzea a z tisku. Mimo jiné zahrnuje bakalářská práce také stručný přehled o hudebních institucích a hudebním dění v době působení Jaroslava Čičatky a krátkou analytickou kapitolu, v níž je rozebrána a kategorizována jeho publikační činnost.

Pro jasnější představu o obsahu pramenů souvisejících s odkazem Jaroslava Čičatky jsou připojeny v rámci příloh materiály z archivu Vlastivědného muzea v Olomouci a archivu Moravského divadla Olomouc.

Cílem této práce je tedy zmapovat hudebně publikační činnost, okomentovat a dát do souvislosti celý odkaz Jaroslava Čičatky vážící se k olomouckému hudebně-kulturnímu životu, aby z těchto pramenů příští badatelé zpracovávající olomoucké hudební dějiny mohli čerpat.

1 Stav bádání

Olomouc patří k českým městům s bohatou hudební a kulturní tradicí. Období, v němž Jaroslav Čičatka žil a které se snažil systematicky zpracovávat a komentovat, se vyznačovalo problémy souvisejícími s následky dvou světových válek a dále s nástupem komunistického režimu, který chod olomoucké kultury také značně ovlivnil. Všechny tyto historické momenty se zrcadlí i v díle Jaroslava Čičatky.

Bylo nutné projít všechny instituce spojené s působením Jaroslava Čičatky. Jeho odkaz je možno objevit, kromě Vědecké knihovny v Olomouci, kde je k nahlédnutí pouze prezenčně a nevydaný, v drtivé většině případů v podobě strojopisné, méně často pak rukopisné a nejméně početnou položku tvoří vydané brožury, či výroční zprávy Českého divadla v Olomouci.

Nejdůležitější institucí s nejobsáhlejšími materiály je beze sporu archiv Vlastivědného muzea v Olomouci, v němž se nachází osobní fond Jaroslava Čičatky. Fond obsahuje zejména rukopisy a strojopisy k dějinám hudby a divadla, ale také vydaná díla, poznámky k Čičatkovu stěžejnímu, ale nevydanému dílu *Dějiny českého divadla v Olomouci* a archiv novinových výstřižků a divadelních a hudebních programů. Výchozí pomůckou pro zpracování materiálů týkajících se hudby mi byl inventář vytvořený k osobnímu fondu a zhotovený jako bakalářská práce Radky Volkové z roku 2015.

V archivu je uloženo 25 kartonů zahrnujících 1090 inventárních čísel, která mapují Čičatkův život a činnost. Vzhledem k přehlednému tematickému rozdělení jsem tedy snadno dokázal dohledat informace související s hudbou a hudebně-kulturním životem v Olomouci.

Inventární zpracování má ovšem i některé nedostatky, neboť při jeho tvorbě došlo k chybě. Inventární čísla jsou posunuta o pět čísel dopředu. Znamená to tedy, že číslům v inventáři neodpovídají dílčí témata a dokumenty v kartonech a v některých případech neodpovídají ani samotné kartony. Ve své práci jsem tedy citoval inventární data přímo z originálních dokumentů, nikoliv z finálního inventárního zpracování.

Další důležitou institucí byl archiv Moravského divadla Olomouc, kde se stěžejním předmětem zkoumání stal strojopis věnující se historii hudebního divadla, konkrétně opery, operety, činohry a baletu. Strojopis sestává ze 7 svazků, které mapují sezóny 1929/1944 a dohromady čítá 914 stran. Prvnímu svazku předchází úvodní část složená z anotace, obsahu a přehledu veškerých premiér i nových nastudování.

Vědecká knihovna v Olomouci vlastní také některé Čičatkovy texty. Jedná se o jeden z mála vydaných materiálů dostupných mimo archívy. Zde je uchován doporučený studijní materiál, tedy dostupný notový materiál vhodný pro určitou věkovou kategorii a určitou technickou úroveň žáků věnujících se hře na klavír, housle a také kytaru a harmoniku. U všech notových materiálů jsou uvedeny i signatury, které v knihovně nesou, aby byly dostupné veřejnosti. Zde lze materiál ztotožnit s běžným repertoárem používaným v 60. letech 20. století. Totéž se týkalo i studia partitur a libret.

Literatury a článků konkrétně k osobě Jaroslava Čičatky existuje málo, takže bylo při psaní životopisné kapitoly užito především písemností uložených ve fondu VMO, jako například křestní list, oddací list, úmrtní list, nebo životopis, který napsal ještě během svého života on sám.

Co se týče kapitoly, která se dotýká hudebního dění v Olomouci v době Jaroslava Čičatky, bylo čerpáno z knihy týkající se historie divadla v Olomouci od Jiřího Štefanidese *Kalendárium dějin divadla v Olomouci*. Druhou stěžejní publikací bylo dílo od Jana Vičara a kolektivu autorů *Hudba v Olomouci 1945–2013* dále pak od Jindřicha Schulze *Dějiny Olomouce*. V neposlední řadě byly nápomocny také diplomové práce zabývající se zkoumaným obdobím. Konkrétně to byla práce Martiny Pudelové *Olomoucký hudebně-kulturní život v letech 1945–1948*, Milana Balódyho *Život a dílo Emanuela Ambrose* a Marie Skrottové *Působení Františka Waice v Olomouci*.

Poslední kapitola, zahrnující formu publikační činnosti, je pak vyhodnocením předešlých nasbíraných informací. Nechybí ani tabulky, jež přehledně mapují celkový počet a typ díla spojeného s hudebně-kulturním životem v Olomouci.

Nejdůležitější pro tento text byla detailní práce s prameny a literaturou, tzn. zkoumání vybraných spisů. Dále pak excerpce z dobového tisku, jako byl *Našinec* nebo *Moravský večerník*. Stejně jako následné začlenění získaných informací do celkového kontextu jeho osobnosti, zmapování hudebních aktivit a analýza jeho recenzí v kontextu dobové novinářské praxe.

2 Životopis

Jaroslav Adam Čičatka se narodil 9. ledna 1891 v Prostějově jako syn krejčího Josefa Čičatky a jeho ženy Filomény. Byl pokřtěn 12. ledna farářem Aloisem Kovářem, a to v tamějším farním kostele Povýšení sv. kříže.¹

Rodina se potýkala s neustálými finančními problémy. Svědčí o tom žádost o prominutí školného z roku 1902, kdy byl mladý Čičatka v šesté třídě a ze které je patrné, že jeho otec vydělával ročně pouhých 400 Kč a matka byla nezaměstnaná.²

„Na konci svého středoškolského studia již Jaroslav Čičatka poskytoval kondice majetnějším žákům, aby vypomohl s finančním zabezpečením domácnosti.“³

Zkoušku dospělosti vykonal 12. července 1909 na Státní reálce v Prostějově. *„K maturitě složil roku 1911 doplňovací maturitní zkoušku pro absolventy reálek, aby mohl studovat na Univerzitě.“⁴*

Přes všechny finanční překážky začal studovat ve Vídni, kde se věnoval studiu českého a německého jazyka a získal 27. ledna 1914 vysvědčení o učitelské způsobilosti.⁵ *„Po absolvování Vídeňské univerzity složil zkoušku z učitelské způsobilosti pro vyučování češtiny a němčiny na středních školách s vyučovacím jazykem německým. Po absolvování zkoušky učitelské způsobilosti si Jaroslav Čičatka našel práci jako zkušební kandidát v Německé státní reálné škole v Prostějově, kde pracoval od 16. 2. do 4. 10. 1914 bez nároku na mzdu.“⁶* Další pedagogické působení Jaroslava Čičatky je spojené s Novým Jičínem, kde vyučoval na Německé státní reálné škole. Jeho činnost je zde ohraničena lety 1914 (5. 10.) až 1919 (15. 2.) 1919.⁷ Během studií se seznámil se svojí první manželkou Elisabeth Sehnberovou, se kterou se 7. listopadu 1915 ve Vídni oženil.⁸ Krátce po svatbě však musel narukovat do 1. světové války a od 16. listopadu 1915 do 28. října

¹ VMO, fond Čičatka Jaroslav, inv. č. 1, kr. č. 1, Rodný a křestní list Jaroslava Čičatky.

² VMO, fond Čičatka Jaroslav inv. č. 2, kr. č. 1, Vysvědčení chudoby Jaroslava Čičatky.

³ VMO, fond Čičatka Jaroslav, inv. č. 9, kr. č. 1, Vlastní životopisy Jaroslava Čičatky určené pro zaměstnavatele a státní úřady a výkazy a soupisy publikovaných děl, dle VOLKOVÁ, R. *Inventář k osobnímu fondu J. Čičatky*. Olomouc, 2015. Diplomová práce. Univerzita Palackého v Olomouci. Filozofická fakulta, s. 8.

⁴ VMO, fond Čičatka Jaroslav, inv. č. 25, Potvrzení o přijetí Jaroslava Čičatky k mimořádnému studiu na Filozofické fakultě Univerzity ve Vídni, dle VOLKOVÁ, R. *Inventář k osobnímu fondu J. Čičatky*. Olomouc, 2015. Diplomová práce. Univerzita Palackého v Olomouci. Filozofická fakulta, s. 9.

⁵ VMO, fond Čičatka Jaroslav, inv. č. 5, kr. č. 1, Osobní výkaz Jaroslava Čičatky.

⁶ VMO, fond Čičatka Jaroslav, inv. č. 9, Vlastní životopisy Jaroslava Čičatky určené pro zaměstnavatele a státní úřady a výkazy a soupisy publikovaných děl, dle VOLKOVÁ, R. *Inventář k osobnímu fondu J. Čičatky*. Olomouc, 2015. Diplomová práce. Univerzita Palackého v Olomouci. Filozofická fakulta, s. 11.

⁷ VMO, fond Čičatka Jaroslav, inv. č. 37, kr. č. 1, Jmenování Jaroslava Čičatky suplentem na německé Státní reálce v Novém Jičíně.

⁸ VMO, fond Čičatka Jaroslav, inv. č. 3, kr. č. 1, Oddací list Jaroslava Čičatky a Elisabeth Sehnberové.

1918 se zúčastnil bojů na východní, jihozápadní i západní frontě. Z významných bitev lze zmínit bitvu o Lvov. Znamená to tedy, že propuknutím 1. světové války byl narušen i jeho pracovní poměr v Novém Jičíně.

Po válce vyučoval na Státní reálce v Prostějově, kde pracoval jako suplent od 16. 2. 1919 do 31. 8. 1920, dále pak jako profesor od 1. 9. 1920 do 31. 8. 1923. Tímto datem spojení jeho kariéry pedagoga s městem Prostějov zaniká a jeho život se spojuje s Olomoucí.⁹ Jaroslav Čičátka se stal od 1. 9. 1923 profesorem České státní reálky v Olomouci a na této pozici setrval až do 15. 1. 1942.¹⁰ Od školního roku 1925/1926 zde existoval školní orchestr, který osobně vedl.¹¹ Posléze dosáhl největšího úspěchu své pedagogické kariéry. V časovém období od 16. 1. 1942 do 9. 5. 1945 působil jako zemský školní inspektor v Brně.¹² Po odvolání z funkce začal vyučovat na Slovanském gymnáziu v Olomouci, a to od 9. 5. 1945 do 31. 8. 1951, kdy odešel do starobního důchodu.¹³

Jaroslav Čičátka vykonával od roku 1925 také funkci předsedy výboru olomouckého hudebního spolku Žerotín. V této funkci ho vystřídal roku 1931 ředitel České průmyslové banky Bedřich Pevný.¹⁴ Byl také členem výboru repertoárního.¹⁵

Mimo tyto skutečnosti mu byla 8. 5. 1928 udělena Státní českou komisí pro učitele hudby v Brně učitelská způsobilost ze sborového zpěvu.¹⁶ Díky této způsobilosti vyučoval pak po celou dobu své učitelské činnosti mimo vedení sboru a orchestru na České státní reálce v Olomouci a Slovanském gymnáziu také hudební výchovu.¹⁷

Mnoho informací o těchto aktivitách se však nedochovalo. Existují pouze zmínky ze školních almanachů Slovanského gymnázia v Olomouci, které jsou uvedeny v kapitole, jež se zabývá tamějším Čičátkovým působením.

⁹ VMO, fond Čičátka Jaroslav, inv. č. 5, kr. č. 1, Osobní výkazy určené pro zaměstnavatele.

¹⁰ VMO, fond Čičátka Jaroslav, inv. č. 9, kr. č. 1, Vlastní životopisy Jaroslava Čičátky určené pro zaměstnavatele a státní úřady a výkazy a soupisy publikovaných děl.

¹¹ VIČAROVÁ, E. *Pěvecké a hudební spolky za první republiky a Olomouc*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2016, s. 48. ISBN 978-80-244-5020-9.

¹² VMO, fond Čičátka Jaroslav, inv. č. 5, Osobní výkazy určené pro zaměstnavatele.

¹³ VMO, fond Čičátka Jaroslav, inv. č. 5, Osobní výkazy určené pro zaměstnavatele.

¹⁴ VIČAROVÁ, E. *Pěvecké a hudební spolky za první republiky a Olomouc*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2016, s. 102. ISBN 978-80-244-5020-9.

¹⁵ VIČAROVÁ, E. *Pěvecké a hudební spolky za první republiky a Olomouc*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2016, s. 108. ISBN 978-80-244-5020-9.

¹⁶ VMO, fond Čičátka Jaroslav, inv. č. 5, Osobní výkazy určené pro zaměstnavatele.

¹⁷ VMO, fond Čičátka Jaroslav, inv. č. 9, kr. č. 1, Vlastní životopisy Jaroslava Čičátky určené pro zaměstnavatele a státní úřady a výkazy a soupisy publikovaných děl.

Mimo hudební výchovu byla jeho učitelská činnost spojena s vyučováním českého jazyka, německého jazyka, francouzského jazyka, anglického jazyka a fyziky.

Od 1. 9. 1951 do 31. 8. 1952 vyučoval rovněž na hudební škole v Olomouci. Jednalo se o předměty: kulturní dějiny, psychologii, pedagogiku a metodiku.¹⁸

Čičatkovou vášní bylo také divadlo. V soukromí sepsal dějiny olomouckého divadla. Toto dílo však zůstalo nevydané a je nyní uloženo ve strojopisné podobě v archivech Vlastivědného muzea v Olomouci a Moravského divadla Olomouc.

Mimo vyučování se však věnoval hudbě a zabýval se publikační činností. Byl referentem několika listů. Ve fondu Vlastivědného muzea v Olomouci ani v žádné jiné instituci není uvedena přesná datace, kdy působil a v jakých novinách. Nicméně ve vlastním životopisu Jaroslava Čičatky uloženém v VMO je uvedeno: „*Jako referent jsem psal postupně v těchto novinách Moravský večerník /-a/, Pozor /Č/, Hlas lidu /A/, Lidové Noviny /J. Č/, Našinec, Stráž lidu, Lidová demokracie/Č/.*¹⁹ Písmena v závorkách výše znamenají zkratky, pod kterými v dílčích periodikách publikoval.

V roce 1945 vstoupil Čičatka do Československé strany lidové, protože tam měl několik známých, a to díky tomu, že byl tou dobou referentem deníku *Našinec*.²⁰ Lze tedy vydedukovat, že v novinách *Moravský večerník*, *Pozor*, *Hlas lidu* a *Lidové noviny* působil již před rokem 1945 a ve *Stráži lidu* a *Lidové demokracii* po roce 1945.

V letech 1951 až 1970 pracoval Jaroslav Čičatka v hudebním oddělení Krajské lidové knihovny, později Okresní knihovny v Olomouci (1960). Od roku 1953 celé oddělení vedl. V této instituci založil hudební oddělení, které bylo jedním z prvních v lidových knihovnách.²¹

Během období, kdy pracoval jako zemský školní inspektor v Brně, byla jeho manželka zřejmě nemocná a bylo potřeba, aby jí manžel pomohl. V souvislosti s tím se dožadoval dodatečného

¹⁸ VMO, fond Čičatka Jaroslav, inv. č. 9, kr. č. 1, Vlastní životopisy Jaroslava Čičatky určené pro zaměstnavatele a státní úřady a výkazy a soupisy publikovaných děl.

¹⁹ Tamtéž.

²⁰ Tamtéž.

²¹ SMEJKAL, B. *100 let české knihovny v Olomouci 1889–1989*. Olomouc: Muzeum umění, 1989. ISBN 80-85061-00-7.

přidělení bytu, aby v něm mohli společně s manželkou přebývat a měl tak možnost se o ni postarat.²²

Roku 1949 mu jeho první žena zemřela. Byla pohřbena na Olomouckém ústředním hřbitově.²³ O rok později se ovšem v Olomouci znovu oženil s Jarmilou Havránkovou, rozenou Šichovou, která pracovala jako učitelka.²⁴

Jaroslav Čičatka zemřel 12. září 1979 v úctyhodném věku osmdesáti osmi let v olomoucké fakultní nemocnici. Byl pohřben kremací 19. září 1979 na Ústředním hřbitově v Olomouci.²⁵

Struktura práce je tvořena podle hlavních pracovních působišť a mapuje jeho hudebně publikační činnost.

²² VMO, fond Čičatka Jaroslav, inv. č. 78, Byt v Brně – žádost o přidělení v souvislosti s funkcí zemského školního inspektora a její vyřízení, dle VOLKOVÁ, R. *Inventář k osobnímu fondu J. Čičatky*. Olomouc, 2015. Diplomová práce. Univerzita Palackého v Olomouci. Filozofická fakulta, s. 12.

²³ VMO, fond Čičatka Jaroslav, inv. č. 761, kr. č. 18, Úmrtní list.

²⁴ VMO, fond Čičatka Jaroslav, inv. č. 13, kr. č. 1, Oddací list Jaroslava Čičatky a Jarmily Havránkové.

²⁵ VMO, fond Čičatka Jaroslav, inv. č. 761, kr. č. 18, Úmrtní list Jaroslava Čičatky.

3 Hudební dění v Olomouci v době Jaroslava Čičatky

Jaroslav Čičatka se narodil ve složité době, během níž zažil dvě světové války, z nichž tu dřívější poznal osobně přímo z bojiště. Po první světové válce začal pracovat jako učitel.

Počátek jeho působení v Olomouci je spojen s rokem 1923, kdy zde odstartoval svou kariéru pedagoga na české státní reálce, kde setrval až do roku 1942. Jeho příchodem do Olomouce získala vzrnající se česká hudební kultura dalšího přispěvatele, který se podílel v podobě novinových recenzí či zpracování dějin *Českého divadla v Olomouci* na dlouhodobém hodnocení a mapování olomoucké hudební kultury.

Od roku 1942 do roku 1945 působil mimo Olomouc. Byl jmenován zemským školním inspektorem v Brně a toto období lze označit za vrchol jeho pedagogické kariéry.

Poslední válečné sezony byly na hudební kulturu v Olomouci velmi chudé, a to zejména proto, že zaměstnanci divadel byli povoláni k práci v Říši. Navíc byla Olomouc osvobozena až na konci druhé světové války, mezi posledními městy na Moravě. Po dvoudenních bojích vstoupila 8. května 1945 do Olomouce Sovětská armáda a německá okupace skončila.²⁶ Následující den je zlomem v Čičatkově pedagogické kariéře. 9. květen odděluje konec jeho působení ve funkci zemského školního inspektora v Brně s počátkem jeho učitelské kariéry na Slovanském gymnáziu v Olomouci.²⁷ Po osvobození se v Olomouci opět obnovilo mnoho kulturních institucí, které přispívaly k rozvoji společenského a kulturního chodu města.

Z kapitoly zabývající se formou publikační činnosti (viz dále) je patrné, že za vrcholné hudebně publikační působení Jaroslava Čičatky lze označit období mezi lety 1945 až 1965. V této době bylo v Olomouci několik spolků a institucí, jež se dominantně podílely na utváření olomouckého hudebně kulturního života. Jednalo se zejména o Městské divadlo, dále pak Moravskou filharmonii, smíšené pěvecké spolky a sbory v čele s pěvecko-hudebním spolkem Žerotínem, Filharmonií Žerotína a mužským pěveckým sborem Nešvera. Chod těchto vybraných institucí a spolků je stručně rozebrán níže.

²⁶ ŠTEFANIDES J. a kol.: Kalendárium dějin divadla v Olomouci (od roku 1479), Praha 2008, s. 89.

²⁷ VMO, Fond Čičatka Jaroslav, inv. č. 5, kr. č. 1, Osobní výkaz Jaroslava Čičatky

3.1 Městské divadlo

Do roku 1918 existovalo v Olomouci pouze divadlo německé. Česká díla uváděly spolky a ochotnická sdružení (Žerotín, Jednota divadelních ochotníků besedních). „V květnu roku 1919 se poprvé začalo mluvit o možnosti převodu divadla do českých rukou.“²⁸ České divadlo bylo založeno až v roce 1920, nicméně během období protektorátu se olomoucké divadlo dostalo opět do německých rukou.²⁹ Okupace tehdejšího Československa Německem přerušila nadějný vývoj činohry a opery českého divadla v Olomouci. Režisér Oldřich Stibor byl v roce 1941 dokonce zatčen gestapem a během války zahynul v koncentračním táboře.³⁰

Bezprostředně po osvobození Olomouce předalo Družstvo českého divadla v Olomouci správu divadla Ústřednímu národnímu výboru města Olomouce a divadlo začalo hrát pod novým názvem *Městské divadlo*. Odsun německého obyvatelstva způsobil oslabení impulsů přicházejících z evropského kontextu.³¹

Oficiálně byla zahájena první poválečná sezona Městského divadla v Olomouci Jiráskovou *Lucernou* v režii Rudolfa Kulháka.³²

Dalším rokem, jenž významně zasáhl do chodu *Městského divadla*, byl rok 1948. Divadlo sice bylo oproti předchozím rokům finančně zajištěné, nicméně tato finanční stabilita byla zaplácena ideologickou infiltrací do dramaturgie. Důraz byl kladen na moderní inscenace a české a světové klasiky. Činohra čelila nástupu budovatelského repertoáru a vnuceným zjednodušeným inscenačním postupům. Zřetelně se zesoučasnil a aktualizoval také repertoár baletu a opery.³³

Po druhé světové válce se ve vedení operního souboru vystříдалo několik významných osobností. Jmenovitě to byl: Iša Krejčí (1945–1958), Zdeněk Košler (1958–1962). V kontextu sedmdesátých let je na místě zmínit šéfa opery Pavla Pokorného (1962–1972), který vedl operní soubor celých deset let. V průběhu svého působení inscenoval díla, která byla z dramaturgického hlediska přehlížená a málo uváděná. Záhy po jeho jmenování do funkce šéfa operního souboru se uskutečnila například premiéra soudobé opery *Marnotratný syn* Miloše Sokoly.³⁴ Propagoval také

²⁸ VIČAR, Jan. *Hudba v Olomouci 1945-2013*. Univerzita Palackého. Olomouc, 2013, s. 21.

²⁹ ŠTEFANIDES J. a kol.: *Kalendárium dějin divadla v Olomouci (od roku 1479)*, Praha 2008, s. 89.

³⁰ ŠTEFANIDES J. a kol.: *Kalendárium dějin divadla v Olomouci (od roku 1479)*, Praha 2008, s. 111.

³¹ ŠTEFANIDES J. a kol.: *Kalendárium dějin divadla v Olomouci (od roku 1479)*, Praha 2008, s. 139.

³² MDO, Kart. Dr. Jaroslav Čičatka – *České divadlo v Olomouci*, sv. 7, s. 889.

³³ ŠTEFANIDES J. a kol.: *Kalendárium dějin divadla v Olomouci (od roku 1479)*, Praha 2008, s. 147.

³⁴ VIČAR, Jan. *Hudba v Olomouci 1945-2013*. Univerzita Palackého. Olomouc, 2013, s. 32.

dílo Bohuslava Martinů a nebál se experimentovat ani v oblasti zahraničních operních titulů, jako byla např. díla Hindemithova (*Malíř Mathis 1970*) a Honeggerova (*Orlík 1968*). Pavel Pokorný byl v sezoně 1972/1973 z politických důvodů z funkce sesazen a na jeho místo nastoupil Miloš Konvalinka (1972–1976).

3.2 Moravská filharmonie

Městský symfonický orchestr, jak zněl původní název, zahájil svou činnost ihned po osvobození a jeho existence byla podporována olomouckým *Národním výborem*. Orchester vznikl v posledních týdnech války z českých členů německého městského orchestru *Städtisches Symphonieorchester Olmütz* a z příznivců Dalibora Doubka v amatérském orchestru *Žerotína*. Doubek se stal také šéfdirigentem nově vzniklého orchestru.³⁵

Od první koncertní sezony 1945/1946 začal orchestr používat označení *Moravská filharmonie*, které mu údajně udělil tehdejší ministr kultury Zdeněk Nejedlý, nicméně se o tom nedochoval žádný písemný ani úřední záznam.³⁶

Díla, jež byla v první sezoně uvedena, byla pro posluchače lákavá, ale z interpretačního hlediska také velmi náročná. V dramaturgickém plánu byla díla „*Čajkovského a Berlioze, impresionistů Debussyho, Dukase, Respighiho, ale i kompozice českých skladatelů A. Dvořáka, J. Suka, O. Odstrčila a V. Nováka.*“³⁷

Oproti *Městskému divadlu* se na konci čtyřicátých let potýkala *Moravská filharmonie* stále s existenčními potížemi v důsledku nedostatečných financí. Dodatečně tedy peníze získávala letním koncertováním v lázních *Trenčianské Teplice* a *Luhačovice*.³⁸

V průběhu padesátých let měli v dramaturgickém plánu stále větší prostor soudobí čeští a slovenští skladatelé. „*Olomoucké publikum poprvé uslyšelo například Metamorfózy Eugena Suchoně, dále Druhou symfonií Jana Hanuše a Třetí symfonií, Concertino pro klavír a orchestr, Rolnickou suitu a kantátu Velký návrat od Vladimíra Ambrose.*“³⁹

Mezi evropskými skladateli se nejvíce objevovala díla ruských autorů. Byli to zejména *Musorgskij, Ljadov, Šostakovič, Rachmaninov, Prokofjev* a *Rimskij-Korsakov*.

Výraznou osobností Olomouce šedesátých let byl druhý dirigent *Zdeněk Mácal*. „*Moravská filharmonie pod jeho taktovkou uvedla díla Telemanna, Vejvanovského, Mozarta a Haydna.*“⁴⁰

³⁵ PUDELOVÁ, Martina. *Olomoucký hudebně-kulturní život v letech 1945–1948*. Olomouc, 2011. Diplomová práce. UPOL, s. 40.

³⁶ VIČAR, Jan. *Hudba v Olomouci 1945–2013*. Univerzita Palackého. Olomouc, 2013, s. 76.

³⁷ Tamtéž.

³⁸ Hudec, V.: *Dvacet let Moravské filharmonie*, Olomouc 1965, s. 17

³⁹ VIČAR, Jan. *Hudba v Olomouci 1945–2013*. Univerzita Palackého. Olomouc, 2013, s. 80.

⁴⁰ VIČAR, Jan. *Hudba v Olomouci 1945–2013*. Univerzita Palackého. Olomouc, 2013, s. 86.

Ve druhé polovině 60. let se uváděly další nové skladby jako například *Tři symfonické kusy* P. Bentoiu, *Tři estonské tance* H. Jürisalu a *Toccata-Arioso-Gigue* od P. Miegy, ale jejich počet byl oproti první polovině nižší.⁴¹

⁴¹ Tamtéž, s. 87.

3.3 Pěvecké spolky

Jedním z nejdůležitějších spolků, který v Olomouci působil, byl již od svého počátku v roce 1880 pěvecko-hudební spolek Žerotín. Spolek udržoval styky s předními českými umělci, z nichž můžeme jmenovat například Antonína Dvořáka. „*První světová válka činnost Žerotína ochromila, navíc se spolek již od roku 1911 potýkal s problémy finančními a postrádal jasnou koncepci.*“⁴²

Po válce však došlo k obratu a k novému rozvoji spolku. V meziválečném období se v něm vystřídali čtyři sbormistři: Jaroslav Wilkonski, Jaroslav Fialka, Jaroslav Talpa a Ivo Milič Pecháček.⁴³

Úpadek přišel přirozeně s druhou světovou válkou, během níž rapidně klesl počet členů spolku, což znemožnilo uvádět náročnější představení. Po skončení války došlo k přesunu umělců Filharmonie Žerotína do Městského symfonického orchestru, pozdější Moravské filharmonie. Mezi oběma institucemi však existovala spolupráce. V roce 1945 také došlo k osamostatnění hudební školy Žerotína. „*Spolek se tedy po osvobození mohl věnovat pouze sborové činnosti, což bylo vždy hlavním těžištěm jeho práce.*“⁴⁴ Novým dirigentem se stal Evžen Kutal a výrazně se zvýšil počet členů spolku. Když nastoupil do funkce, soubor čítal pouze 22 žen a 14 mužů. K roku 1947 se soubor rozrostl až na 120 členů.⁴⁵

Začátek 60. let zkomplikoval slibně se rozvíjející práci spolku. Roku 1951 byla zrušena zastřešující instituce pěveckých spolků – Pěvecká obec československá a Žerotín si musel najít nového zřizovatele. Od 1. října 1951 začal fungovat jako pěvecký odbor Závodního klubu Revolučního odborového hnutí při Československých státních drahách. Musel však vytyčit ideový program, který se měl přiblížit masám pracujících venkova i měst.⁴⁶ Ten zahrnoval počtu Smetanovi, seznámení pracujících s ruskou a sovětskou hudbou, novou českou realistickou hudbu, propagaci lidové písně české a hanácké, doplňování koncertů Moravské filharmonie a podporu pracujících v budovatelském úsilí.⁴⁷

V roce 1956 byl Žerotín jako pěvecký sbor připojen k Moravské filharmonii. Sbormistrem Žerotína se stal Jaromír Nohejl, kterého v roce 1960 vystřídal Jan Jokl. Po 2 letech se však

⁴² VIČAR, Jan. *Hudba v Olomouci 1945–2013*. Univerzita Palackého. Olomouc, 2013, s. 299.

⁴³ Tamtéž

⁴⁴ PUDELOVÁ, Martina. *Olomoucký hudebně-kulturní život v letech 1945-1948*. Olomouc, 2011. Diplomová práce. UPOL, s. 74.

⁴⁵ VIČAR, Jan. *Hudba v Olomouci 1945–2013*. Univerzita Palackého. Olomouc, 2013, s. 321.

⁴⁶ Gregor, V., *Památník pěvecko-hudebního spolku Žerotín v Olomouci 1880–1950*, Praha 1952, s. 39.

⁴⁷ VIČAR, Jan. *Hudba v Olomouci 1945–2013*. Univerzita Palackého. Olomouc, 2013, s. 301.

ze zdravotních důvodů funkce vzdal a jeho nástupcem se stal Josef Vaca. Ten po roce rovněž ze zdravotních důvodů odešel. Roku 1963 se místa ujal Zdeněk Mácal, kterého v roce 1967 vystřídal Svatopluk Ščudlík, jenž pozici vykonával až do roku 1981.⁴⁸

Druhým spolkem, který nesmí být v kontextu s 20. stoletím opomenut, je mužský pěvecký sbor Nešvera. Tento sbor se vyvinul z mužského souboru Okteto Žerotína, který v roce 1920 vytvořil sbormistr Jaroslav Talpa. V roce 1924 se soubor rozšířil na Dvanáctku Žerotína a v roce 1926 vznikla Šestnáctka Žerotína, která se v roce 1931 od Žerotína definitivně oddělila.⁴⁹ Nešvera patřil společně se sborem Žerotín k nejstarším a nejvýznamnějším hudebním spolkům v Olomouci. „*Za okupace nebyla činnost spolu nijak omezena, pouze klesl počet členů a vystoupení. Pouze při sestavování programu koncertů byl sbor omezen ve výběru skladeb, který museli přizpůsobit požadavkům protektorátního režimu.*“⁵⁰

S platností od 1. ledna 1947 bylo těleso přejmenováno na Mužský pěvecký sbor Nešvera. Z důvodu výše zmíněného zrušení *Pěvecké obce československé* byl rok 1951 pro soubor rovněž krizový. Hledal dobré podmínky pro svou činnost až do roku 1958, kdy začal fungovat pod Závodním klubem Moravských železáren v Olomouci. „*Vstup do této instituce znamenal hmotné i finanční zajištění i stálou zkušebnu v budově klubu, což umožnilo plné obnovení činnosti sboru.*“⁵¹ Následovala rostoucí interpretační úroveň a věhlas sboru.

⁴⁸ VIČAR, Jan. *Hudba v Olomouci 1945–2013*. Univerzita Palackého. Olomouc, 2013, s. 302.

⁴⁹ PUDELOVÁ, Martina. *Olomoucký hudebně-kulturní život v letech 1945–1948*. Olomouc, 2011. Diplomová práce. UPOL, s. 94.

⁵⁰ PUDELOVÁ, Martina. *Olomoucký hudebně-kulturní život v letech 1945–1948*. Olomouc, 2011. Diplomová práce. UPOL, s. 94.

⁵¹ VIČAR, Jan. *Hudba v Olomouci 1945-2013*. Univerzita Palackého. Olomouc, 2013, s. 321.

4 Čičatkův strojopis v archivu Moravského divadla Olomouc

V archívech *Moravského divadla Olomouc* je uložen Čičatkův strojopis věnující se historii hudebního divadla, tj. opeře, operetě, v mizivých případech zmiňuje situaci baletního souboru a reflektuje také dění v činoherním souboru. Mimo to obsahuje informace týkající se provozních záležitostí, všímá si personálních změn, uměleckého profilu i abonentního systému. Sám autor ho pojmenoval „*České divadlo v Olomouci*“.

Strojopis sestává ze 7 svazků, které mapují sezóny 1929/1944 a dohromady čítá 914 stran. Prvnímu svazku předchází úvodní část, která je složena z anotace, obsahu a 23stránkového přehledu veškerých premiér a nových nastudování. Čtenář se z něj dozví jméno autora, název díla, jméno dirigenta, jméno režiséra, autora výpravy a datum premiéry.

Jedná se o text psaný na stroji, a tím je jeho formální kvalita značně poznamenána. V díle se často objevují přeškrtnaná, dopsaná, nebo spojená slova, ve kterých je v polovině mezera a jsou tak spojena vlnovkou. Neopravené překlipy rovněž nejsou výjimkou.

Čičatka si nevybral zkoumané sezony náhodně. „*Věřil, že část epochy, kterou zpracoval, byla jedním z vrcholů divadla vůbec*“,⁵² ale hlavně také většinu představení sám viděl a následně o nich psal.

Pro Čičatku byly nejdůležitějším pramenem recenze a komentáře v novinách a časopisech. Musíme se však celkově na kulturní rubriky a tyto texty o inscenacích a koncertech dívat tak, že v kontextu témat politických či ekonomických, byly mnohými redakcemi vnímány jako podřadná součást novinových periodik a v důsledku toho se někdy odbývaly. Vzhledem k řadě přečtených dobových recenzí však mohu říci, že kritici ke své funkci přistupovali se zaujetím a zodpovědně. Čičatka postupoval podle sezon, protože soubory Českého divadla v Olomouci se po personální stránce hodně obměňovaly. Například u opery *Prodaná nevěsta* byla po sezóně, ve které se hrála, v té následující plným právem nově nastudována.⁵³ Opery mající národní význam zůstávaly na repertoáru souboru mnohdy několik let.

⁵² MDO, Kart. Dr. Jaroslav Čičatka – *České divadlo v Olomouci*, sv. 1, anotace.

⁵³ MDO, Kart. Dr. Jaroslav Čičatka – *České divadlo v Olomouci*, sv. 1, anotace.

Jaroslav Čičatka v závěru svého úvodního slova dodává, „že mu z jeho práce nakonec vyšlo nejen vylíčení úsilí divadla o svou funkci jako významný kulturní činitel kraje, ale také jeho nadlidský zápas o holou existenci v boji proti lhostejnosti, osobní zaujatosti a nesprávně uplatňované ctižádostivosti a později proti německé nenávisti. Byla to pak nejen historie divadla, ale i kritika kritizujících referentů a kritika obecnstva.“⁵⁴

⁵⁴ MDO, Kart. Dr. Jaroslav Čičatka – *České divadlo v Olomouci*, sv. 1, anotace.

4.1 Svazek č. 1

První svazek mimo zmiňované úvodní slovo a přehled premiér obsahuje 140 stran textu a mapuje situaci od roku 1929 do roku 1931. Na jeho začátku se autor obrací zpátky a věnuje se představením, která byla v olomouckém divadle inscenována během uplynulé dekády. Uvádí také, které skladatele a kolikrát olomoucké divadlo interpretovalo nejčastěji.

Dozvídáme se tak, že v prvním desetiletí svého trvání „*sehrálo olomoucké české divadlo celkově 5223 představení, a to 1828 oper, 1799 operet, 1579 činoher a 27 baletů.*⁵⁵ Z domácích skladatelů byl nejvíce hrán Bedřich Smetana (473×) – nejčastěji *Prodaná nevěsta* (192×), druhé místo patří Antonínu Dvořákovi (189×) – nejčastěji *Rusalka* (84×) a třetí místo pak patří Leoši Janáčkovi, jehož nejhranějším dílem byla *Její pastorkyňa* (48×). Dále olomoucké ansámby hojně interpretovaly například Fibicha, Kovařovice a Foerstera.⁵⁶ Z cizích skladatelů měl největší počet představení Verdi (158) a Puccini (137).“⁵⁷

Čičatka dále komentuje okolnosti, které zapříčinily odchod ředitele Drašara a nástup nového ředitele Stanislava Langer, jehož totožnost odtajnil 30. ledna 1931 deník *Pozor*. V té době došlo k úpadku olomoucké opery. Podle Čičatky k tomu došlo zejména v důsledku přetíženosti ansámblu. „*Titíž hudebníci byli na začátku roku 1931 na měsíčním působení v Košicích. Následovalo čtrnáct dní, ve kterých měli sedm představení, a ihned jeli zase na čtrnáctidenní výjezd do Českých Budějovic.*“⁵⁸ „*Deník Pozor přirovnal v té době olomouckou operu ke kočovné scéně velmi slabé úrovně, která neměla daleko k pojmu provinciální.*“⁵⁹

Autor uvádí cíle, se kterými Langer nastoupil do funkce. Jako stěžejní bod změn můžeme jmenovat soustředění se olomouckého divadla na Olomouc a přilehlé okolí, tzn. Přerov, Prostějov a Kroměříž. V prvním svazku také reflektuje změny v počtu hudebníků jednotlivých souborů, které nastaly. „*Činohra - 10 mužů, 1 nápověda, 6 žen. Opera – 3 tenoři, 2 basbarytoni, 2 basisti, 2 sopranistky, 1 mezzosopranistka, 1 altistka, 1 nápověda + sbor o 12 mužích a o 10 ženách.*“⁶⁰ Jde o menší počet než za ředitele Drašara, přesné číslo ovšem autor neuvádí. Od strany 43 se Čičatka věnuje konkrétním sezónám v letech 1929/1931. Uvádí premiéry a textem se prolínají

⁵⁵ MDO, Kart. Dr. Jaroslav Čičatka – *České divadlo v Olomouci*, sv. 1, s. 2.

⁵⁶ MDO, Kart. Dr. Jaroslav Čičatka – *České divadlo v Olomouci*, sv. 1, s. 2.

⁵⁷ MDO, Kart. Dr. Jaroslav Čičatka – *České divadlo v Olomouci*, sv. 1, s. 3.

⁵⁸ MDO, Kart. Dr. Jaroslav Čičatka – *České divadlo v Olomouci*, sv. 1, s. 11.

⁵⁹ MDO, Kart. Dr. Jaroslav Čičatka – *České divadlo v Olomouci*, sv. 1, s. 12.

⁶⁰ MDO, Kart. Dr. Jaroslav Čičatka – *České divadlo v Olomouci*, sv. 1, s. 26.

i články z tisku. Největší zastoupení zde mají komentáře a recenze z deníků *Pozor, Našinec, Moravský večerník, Olomoucký obzor, Lidové noviny a Stráž lidu*.

Kromě faktografických informací komentuje autor jednotlivá představení i svými názory, které dává do kontextu s aktuální společenskou situací. Např. v sezoně 1930/1931 nastudovala olomoucká činohra provedení Goetzovy veselohry *Lhář a jeptiška*. Čičatka k tomuto faktu uvádí: „*Dvakrát odvážné, jestliže olomoucká činohra odhodlala se tak v Olomouci, v sídle arcibiskupa a silné katolické državy.*“⁶¹

V prvním svazku autorova strojopisu se dostáváme až do operní sezony 1931/1932. „*V této sezoně končil šéf opery E. Bastl a jako vedoucí souboru byl zvolen Adolf Heller.*“⁶² Autor v souvislosti se změnou přidává článek z *Československého deníku* psaný prof. Emanuelemb Ambrosem. Ten o Bastlovi píše jako o člověku, který se klonil k hudbě staršího data, pracoval pomaleji, ale velmi důkladně.

Zajímavostí je, že Čičatka svazky nijak interpunkčně neoddělil a poslední věta prvního svazku je nedokončená. Druhý svazek na něj plynule navazuje tak, že pokračuje ve větě, jež nebyla dokončena.

⁶¹ MDO, Kart. Dr. Jaroslav Čičatka – *České divadlo v Olomouci*, sv. 1, s. 82.

⁶² MDO, Kart. Dr. Jaroslav Čičatka – *České divadlo v Olomouci*, sv. 1, s. 106.

4.2 Svazek č. 2

Svazek číslo 2 plynule navazuje na předchozí text. Z hlediska číslování stránek se jedná o strany 141–281, to znamená, že na počet stran je obsahově zcela vyvážený jako v prvním svazku. Druhému dílu *Českého divadla v Olomouci* už nepředchází žádný rejstřík, obsah, nebo předmluva. Z časového hlediska začíná činohrou v sezóně 1931/1932 a končí informacemi spojenými s neúnosně špatnou finanční situací v sezóně 1933/1934. Čičatka se zde zaměřuje především na personální změny a změny v celkovém chodu divadla.

Pro činohru přinesla tato sezóna veliké zvraty, a to zejména v důsledku špatné úrovně souboru, fluktuace vedení a s tím spojené snahy o navrácení stability. V důsledku těchto faktorů začal soubor pracovat za jiných podmínek, z nichž Čičatka v práci uvádí:

1. *„Zájezdy jsou značně omezeny, takže je možná klidnější a intenzivnější práce.*
2. *V čele divadla nestojí podnikatel, který má na zřeteli především finanční stránku a přípravu půdy na novém působišti, nýbrž umělec a cílený organizátor.*
3. *Do souboru přibyly nové síly, které, jak již předchozí sezóna slibovala, byly umělkyně a umělci talentovaní a snaživí.*“⁶³

Sezóna 1931/1932 byla také významná, protože ředitel Langer zřídil komorní divadlo, jehož okolnosti vzniku a počáteční působení Čičatka ve svém díle podrobně komentuje. Uvádí, že o plánu ředitele Langera nechat zřídít komorní divadlo se dozvídáme z článku z *Československého deníku* ze dne 23. srpna 1931. Na otázku redaktora, co od komorní scény očekává, odpověděl: „... že ho ke zřízení komorní scény vedla snaha seznámiti olomoucké obecnost s ukázkami dramatické produkce mladých autorů a vyhověti z mnoha stran vyslovenému přání, aby byly občas pěstovány hry rázu výslovně literárního.“⁶⁴

Představení v komorním divadle byla zahájena 16. ledna 1931 provedením Dykovy *Smuteční hostiny*. Čičatka k této informaci přikládá recenzi deníku *Pozor*, v níž pravidelný neznámý příspěvatel působící pod šifrou jr, který se v ostatních recenzích stavěl k olomouckému divadlu kriticky, seznámil své čtenáře s dobrým a moderním zařízením malé olomoucké scény.⁶⁵

⁶³ MDO, Kart. Dr. Jaroslav Čičatka – České divadlo v Olomouci, sv. 2, s. 150.

⁶⁴ MDO, Kart. Dr. Jaroslav Čičatka – České divadlo v Olomouci, sv. 2, s. 186.

⁶⁵ MDO, Kart. Dr. Jaroslav Čičatka – České divadlo v Olomouci, sv. 2, s. 187.

Nešetřil ani chválou, když komentoval herecké obsazení. Z Čičatkovy strojopisu lze tedy soudit, že komorní divadlo nemělo špatnou úroveň. Musíme mít ovšem na paměti, že se stále jedná o subjektivní pohled.

Druhý svazek zahrnuje celou sezonu 1932/1933. V té na sebe poutá pozornost zejména nový šéf opery Adolf Heller. Čičatka uvádí, že se tato změna ve vedení dostávala do polemiky kritiků a malá část veřejnosti proti němu dokonce vznášela odpor.⁶⁶ Krátce po jeho nástupu se k jeho výkonu vyjádřila všechna regionální periodika, jako například *Československý deník*, *Pozor*, *Našinec*, nebo *Moravský večerník*. K překvapení autora i široké veřejnosti se ovšem podle recenzí, jež Čičatka doložil, všichni vyjádřili relativně kladně.

Pokusy o nápravu finanční situace olomouckého divadla se bohužel nezdařily. V sezóně 1933/1934 si Čičatka všímá vážné finanční tísně. Uvádí článek napsaný Oldřichem Hlineckým z manifestační schůze kulturních pracovníků ze dne 10. ledna 1934: „*Šetříme krajně, šetříme na výpravách, skrblíme na gážích, už se za to sami musíme stydět.*“⁶⁷ Lze tedy předpokládat, že finanční situace divadla byla skutečně vážná.

⁶⁶ MDO, Kart. Dr. Jaroslav Čičatka – *České divadlo v Olomouci*, sv. 2, s. 201.

⁶⁷ MDO, Kart. Dr. Jaroslav Čičatka – *České divadlo v Olomouci*, sv. 2, s. 277.

4.3 Svazek č. 3

Na začátku třetího svazku, jenž zahrnuje strany 281–417, příkládá Čičatka komparaci svého přehledu opery a operety s přehledem profesora Emanuela Ambrose a vyčítá mu, že v jeho zpracování z údobí 1933/1934 v ročence *Českého divadla v Olomouci* věnoval Ambros operetě pouhých devět řádků. Dále Čičatka uvádí, že mu informace přijdou jako nedostačující, a vyjadřuje jednu z mála přímých kritik. Následně píše o změnách a chválí operetní soubor kvůli nezvykle vysokému a kvalitnímu počtu nastudovaných děl.

„Dvě operety, ‚Hanácká krev‘ a ‚Ples v hotelu Savoy‘ dosáhly každá 29 představení. Pro srovnání - nejhranější operou sezóny byla Bizetova Carmen (12) a činoherní ‚Slečna doktorka‘ (14), což charakterizuje vkus obecenstva. Konečně nastala v této sezóně radikální změna repertoáru.“⁶⁸

Čičatka se dostává k sezóně 1934/1935 a k obecným informacím příkládá tabulku poměru představení odehraných na zájezdech a v Olomouci. V textu se tak dozvídáme, že opera odehrála 91 představení, z nichž 60 bylo na zájezdech a 31 v Olomouci. Opereta hrála na domácí půdě 129× a v cizích městech 69× – z tohoto je patrné, že byl její ansámbl opět neaktivnější, činohra odehrála 120 olomouckých představení a na výjezdech vystoupila 70×. Minoritně je zde zastoupen i balet, jehož soubor odehrál devět domácích a jedno mimoměstské představení. Celkově se potom dozvídáme, že olomoucké divadlo v sezóně 1934/1935 vystoupilo v Olomouci 318× a v jiných městech 171× v poměru 65 % ku 35 %.

Lze vysledovat odlišnosti mezi dnešními recenzemi a těmi z doby Jaroslava Čičatky.

Mimo nadměrnou chválu je hodnocení hereckých výkonů ve znatelně větším poměru než samotné hudební stránky díla. Kladné hodnocení recenzentů lze odůvodnit. Olomouc byla v té době zhruba šedesátitisícové město, kde se kritikou kulturního pole nezabývalo mnoho lidí. Měli možnost se často potkávat, znát se a navazovat přátelské vztahy. Instituce mohly chtít tzv. táhnout za jeden lokální provaz a nedělaly si problémy. V této době také probíhala meziválečná euforie a nadšení ze všeho českého. Z tohoto důvodu je také možné, že k inscenacím v českém jazyce recenzenti přistupovali shovívavě.

Na konci 3. svazku jsou podrobně rozebrány zájezdy do Liberce a Ústí nad Labem v sezóně 1934/35. Čičatka píše nejprve o počtu představení opery, činohry, nebo operety v jednotlivých městech a zmiňuje inscenace, které se setkaly s největším úspěchem.

⁶⁸ MDO, Kart. Dr. Jaroslav Čičatka – *České divadlo v Olomouci*, sv. 3, s. 299.

Sděluje, že operní soubor měl v této sezoně největší úspěch s *Evženem Oněginem*, a to zejména zásluhou Otto Kubína, Zdeňky Špačkové, Ludmily Červinkové, Míly Ledererové, Jaroslava Jaroše a dirigenta Adolfa Hellera.⁶⁹

Za informacemi o představeních jsou pak uveřejněny recenze od kritiků působících v českých i německých novinových listech.

Následující části kritik novinových recenzentů se vztahují přímo k výkonu herců:

1. *Průkopník (Ústí n. L.): „Také barytony, jako je O. Kubín neslyšíme jen tak často. Jeho příjemný hlas, jeho skvělá hra, tak vzácná u operních pěvců, činí z něho ozdobu divadla olomouckého.“*
2. *Krt (Litoměřice): důrazně vyzdvihuje Oněgina a všechny herce.*
3. *Volksrecht: Eine besonders gesamlich packende Leistung bot Kubín.*⁷⁰

Na poslední stránce jsou přiloženy pozitivní reference na dirigenta Adolfa Hellera, kterého *Průkopník* (24. května 1935) přirovnal k jednomu z nejlepších dirigentů Československa.⁷¹

⁶⁹ MDO, Kart. Dr. Jaroslav Čičatka – *České divadlo v Olomouci*, sv. 3, s. 415.

⁷⁰ MDO, Kart. Dr. Jaroslav Čičatka – *České divadlo v Olomouci*, sv. 3, s. 415.

⁷¹ MDO, Kart. Dr. Jaroslav Čičatka – *České divadlo v Olomouci*, sv. 3, s. 416.

4.4 Svazek č. 4

Počátek této části rukopisu je ve znamení informací spojených se sezónou 1935/1936. Jsou to obdobné poznatky, jež se objevují v souvislosti s téměř každou sezónou a jsou už výše zmíněny - tzn. poměr vystoupení v Olomouci a na zájezdech, kolik se hrálo představení, kam se konaly zájezdy apod.

Opět je reflektována svízelná finanční situace: „... sezóna byla podobně jako roky minulé ve znamení velkých finančních starostí. Aktuální schodek tehdy byl 301 733, 30 Kč.“⁷² Nebyl to ovšem tak velký problém, protože Čičatka dodává, „... že země a města přispěla částkou I 426 050 Kč, a navíc většina věřitelů vycházela divadlu vstříc.“⁷³

Technika psaní a formát textu se už příliš nemění. Vždy se určité kapitoly věnují opeře, operetě, nebo činohře v dané sezóně a následně citují části recenzí na díla, jež byla pro danou sezónu stěžejní.

Olomoucká činohra se v roce 1936 blýskla hrou, kterou režíroval sám ředitel Langer. *Moravský deník* o ní 25. března 1936 napsal: „*Obraz nepatetického nadšení a mužného kamarádství až do posledního dechu, těchto nejvyšších tvořivých sil, byla nejúspěšnější hra sezóny Langrova Jízdní hlídka*“.⁷⁴

Hra byla určena pro účastníky zahraničních vojsk československých zahájena státní hymnou a proslovem spisovatele Josefa Kopty.⁷⁵

Pro činoherní soubor byl rok 1936 stěžejní v důsledku stoletého výročí Máchova *Máje*, které bylo oslaveno scénickým provedením této básně. Sám autor uvádí, že „... večer patřil k nejzdařilejším, které olomoucká činohra kdy pořádala.“⁷⁶ V souvislosti s důležitostí, kterou Čičatka večeru přisuzuje, uvádí nekrácený téměř dvoustránkový referát *Národního osvobození*, jenž napsal Dr. Bedřich Václavek, a dodává, že „*Ostatní referenti se připojili k chválení večera*.“⁷⁷

Čičatka na konci čtvrtého svazku rozebírá a zveřejňuje názor nepodepsaného pisatele *Pozoru* ze 13. prosince 1936, který se týká vystoupení slavného člena vídeňské opery Emericha Godina v Olomouci. Autor z *Pozoru* konstatuje, „...že jeho vystoupení je pro umělce olomouckého divadla

⁷² MDO, Kart. Dr. Jaroslav Čičatka – *České divadlo v Olomouci*, sv. 3, s. 418.

⁷³ MDO, Kart. Dr. Jaroslav Čičatka – *České divadlo v Olomouci*, sv. 3, s. 418.

⁷⁴ MDO, Kart. Dr. Jaroslav Čičatka – *České divadlo v Olomouci*, sv. 4, s. 441.

⁷⁵ MDO, Kart. Dr. Jaroslav Čičatka – *České divadlo v Olomouci*, sv. 4, s. 441.

⁷⁶ MDO, Kart. Dr. Jaroslav Čičatka – *České divadlo v Olomouci*, sv. 4, s. 445.

⁷⁷ MDO, Kart. Dr. Jaroslav Čičatka – *České divadlo v Olomouci*, sv. 4, s. 446.

víceméně satisfakcí, protože v olomouckém divadle začínal, ale vedení mu nedalo příliš velkou šanci naplno předvést svůj talent.“⁷⁸ Ve stejném čísle je při této příležitosti útok na vedení opery. Je mu vyčítáno „... nešťastné hledání, vychovávání a oceňování uměleckých sil, což křičí přímo v případě Godinově. Tento přední člen státní opery ve Vídni a stálý host Národního divadla v Praze začínal před dvěma lety v Olomouci. Zde páni kapelníci naznali, že má slušný hlas, který se však nehodí na jeviště a doporučili Družstvu, aby byl uprostřed sezóny propuštěn.“⁷⁹ Je zde také posměšně uvedeno, že „... olomoucká opera se vyrovná jistě zvláště pak dnes ve všem opeře ve Vídni, již proto, že si někdy v Olomouci ‚zadiriguje‘ (pozn. myšleno na celý soubor) slavné Mistry pěvce od Wagnera.“⁸⁰ Toto tvrzení je myšleno samozřejmě ironicky, protože se v článku dočítáme, že při veškerém sympatizování se zájmy olomouckého divadla, které má redakce opravdu ráda, se lze pouze dohadovat, zdali bylo výše zmíněné představení provedeno v podání olomoucké opery alespoň slušně. Jsou zde také vyjádřeny obavy, že opera byla obsazena ochotnický a jen pro „zadirigování.“

Čičatka se proti této kritice ohrazuje a ve strojopisu je zahrnuta jeho téměř stránková reakce. S kritikou *Pozoru* nesouhlasil hlavně proto, že srovnávat činnost Vídeňské státní opery s činností olomouckého souboru je nevhodné. Vídeňská opera je samostatná, kdežto olomoucká je část divadla. Zmiňuje nepoměr financí a souborů. Obhajuje také vedení opery: „*Je otázka, co může vykonat dirigent pro sólistu. Je pravda, že může vykonat mnoho, ale aby vyškolil pěvce pěvecky a herecky nevyškoleného, by operní dirigent sotva mohl. To je na počátku úkol učitele sólového zpěvu.*“⁸¹

⁷⁸ MDO, Kart. Dr. Jaroslav Čičatka – *České divadlo v Olomouci*, sv. 4, s. 490.

⁷⁹ MDO, Kart. Dr. Jaroslav Čičatka – *České divadlo v Olomouci*, sv. 4, s. 490.

⁸⁰ MDO, Kart. Dr. Jaroslav Čičatka – *České divadlo v Olomouci*, sv. 4, s. 490.

⁸¹ MDO, Kart. Dr. Jaroslav Čičatka – *České divadlo v Olomouci*, sv. 4, s. 491.

4.5 Svazek č. 5

První pasáž pátého dílu strojopisu je věnována operetě v sezóně 1936/1937. Olomoucký operetní soubor se v tomto roce těšil velkému úspěchu. Na začátku svazku autor uvádí, že návštěvnost podzimních operetních představení byla 6× větší než návštěvnost opery a činohry dohromady. Obdobně velký rozdíl byl v počtu peněz, které na základě návštěvnosti divadlo vydělalo.⁸² Čičatka dokládá procentuální poměr mezi počtem odehraných představení a počtem peněz, které jednotlivé soubory vydělaly zveřejněný v *Českém slově* 14. října 1936. „*Celkové příjmy pokladny byly rozděleny v poměru: opera 15 %, činohra 17 % a opereta 68 %. A co se týče počtu odehraných představení jednotlivých souborů, měla opera 23 %, činohra 29 % a opereta 48 %.*“⁸³ Dozvídáme se také, že libreta nebyla přijímána bez výhrad. „*Většina libretistů myslících na úspěch u širších vrstev obecnosti se neodchylovala od operetní tradice a jejích schémat.*“⁸⁴ Vznikalo ovšem i množství nových a moderních operet.

Strojopis pokračuje detailním popisem sezóny 1937/1938. Finanční situace olomouckého divadla se v důsledku politických událostí dále zhoršila. „*Divadlo ovlivnila smrt T. G. Masaryka, události spojené s 21. květnem 1938 a následná mobilizace. V důsledku přerušovaných zájezdů a ztrátou území v severních Čechách, ve kterém byla pro Olomouc řada zájezdových měst, přišlo České divadlo Olomouc v podzimní sezóně o téměř 325 000 Kč.*“⁸⁵

Operní soubor zahájil novou sezónu Dvořákovou *Rusalkou* a Čičatkova pozůstalost jí přidává na váze v důsledku přítomnosti presidenta republiky E. Beneše, kterého v Olomouci přivítali tehdejší předseda Družstva Dr. Řeholka a ředitel Stanislav Langer.⁸⁶

V souvislosti s činohrou vyzdvihuje v sezóně 1937/1938 Čičatka jméno režiséra Oldřicha Stibora, který měl na repertoár rozhodující vliv. „*Usiloval o realistický umělecký projev, oprostěný od formální samoučelnosti.*“⁸⁷ Ve fragmentu je také jeho rozhovor s redaktorem *Českého slova*, ve kterém uvádí, že „*... avantgardní je dnes ten, kdo proniká nejlouběji k lidskému nitru, kdo promlouvá nejprostěji k publiku a kdo zjednodušuje uměleckou pravdu.*“

⁸² MDO, Kart. Dr. Jaroslav Čičatka – *České divadlo v Olomouci*, sv. 5, s. 538.

⁸³ MDO, Kart. Dr. Jaroslav Čičatka – *České divadlo v Olomouci*, sv. 5, s. 538.

⁸⁴ MDO, Kart. Dr. Jaroslav Čičatka – *České divadlo v Olomouci*, sv. 5, s. 527.

⁸⁵ MDO, Kart. Dr. Jaroslav Čičatka – *České divadlo v Olomouci*, sv. 5, s. 540.

⁸⁶ MDO, Kart. Dr. Jaroslav Čičatka – *České divadlo v Olomouci*, sv. 5, s. 542.

⁸⁷ MDO, Kart. Dr. Jaroslav Čičatka – *České divadlo v Olomouci*, sv. 5, s. 557.

V poslední části svazku jsou zajímavé také události spojené s německou okupací. V sezóně 1938/1939 rozebírá Čičatka situaci zájezdů. *„Zájezdová oblast byla zmenšena o třetinu. Byla vyloučena města jako Liberec, Ústí nad Labem, Opava, Jablonec a Litoměřice, kde bylo ještě v minulé sezóně - ač za ztížených poměrů - 75 představení.“*⁸⁸ V důsledku těchto změn nemohlo Družstvo splnit své smlouvené závazky vůči zaměstnancům. V textu se ovšem objevuje i informace, že *„... výkonné členstvo projevilo tolik obětavého pochopení pro nastalou situaci námi nezaviněnou a dobrovolně uznalo nezbytnost dočasného snížení svých gází a honorářů.“*⁸⁹

Čičatkovy zápisy o sezóně 1939/1940 tvoří rovněž fakta, která hovořila o ohrožení existence divadla a ovlivnila sestavování a provádění repertoáru. Například jsme seznámeni s tím, *„... že se divadelní týden zkrátil na 5 dnů. To znamená, že mohly soubory sehrát o 21 představení méně, než tomu bylo v letech minulých.“*⁹⁰

⁸⁸ MDO, Kart. Dr. Jaroslav Čičatka – *České divadlo v Olomouci*, sv. 5, s. 590.

⁸⁹ MDO, Kart. Dr. Jaroslav Čičatka – *České divadlo v Olomouci*, sv. 5, s. 591.

⁹⁰ MDO, Kart. Dr. Jaroslav Čičatka – *České divadlo v Olomouci*, sv. 5, s. 634.

4.6 Svazek č. 6

Část strojopisu zahrnující strany 661–787 začíná sezónou 1940/1941. Ani tento rok českému divadlu nepřál. „Otázka budovy se stala hrozivější. Okupantům se jednalo o to, aby postupně vytlačili české divadlo z budovy.“⁹¹

Jak nebezpečná byla situace pro české olomoucké divadlo, potvrzuje autor příložením článku z deníku Našince z 20. března 1940. „Známý německý dramaturg Kurt Ehrle byl pověřen olomouckým oberlanratem Molsenem, aby v Olomouci vybudoval samostatnou německou scénu. Dosud totiž do Olomouce zajížděli herci z Opavy, Brna a Ostravy.“⁹²

V roce 1941 se opera dočkala pozitivních ohlasů. V této době tísně se těšila úspěchu během oslav připomínajících sté výročí od narození Antonína Dvořáka. Čičatka uvádí opery, které během akce olomoucké divadlo provedlo, hodnotí výkony herců a celou událost přibližuje pomocí kritik z novin. „Jako zahajovací představení 24. srpna byl určen Jakobín.“⁹³ Specialitou tohoto představení bylo hostování dirigenta Karla Nedbala. „Ten byl nadšeně přivítán a bouřlivé ovace se stupňovaly až do konce oper a pohnuly ho poděkovat se před oponou. Jeho podání se vyznamenalo rytmickou přesností, bohatstvím dynamického odstínění, péčí o jemně vypracovaný detail a jasně členěným celkem, budovaným jeho živelnou hudebností a strhujícím temperamentem.“⁹⁴

V cyklu jubilejních oslav Antonína Dvořáka byla provedena jeho *Rusalka*, zároveň jako 140. představení této opery na olomoucké scéně.

Dále Čičatka uvádí, že ve srovnání s minulými roky znamená tato sezóna pro operetu značný pokles. „V rámcovém programu bylo slíbeno osm operet a ze slíbených byly uskutečněny čtyři.“⁹⁵ Ne příliš logicky zde přidává kontrastní noticku Národní politiky, která se zabývá nejúspěšnější operetou sezony. Tou byla Benešova opereta *Růže z Argentiny*. Od premiéry 7. září do 20. října měla 25 představení. Z toho 9 na zájezdech. Dosáhla ve 2 měsících stejný počet provedení jako nejúspěšnější operety minulé sezóny. Divadlo věnovalo nastudování velkou péčí. Kritika uznala, že Benešova hudba je melodická, rytmická a svěží.⁹⁶

⁹¹ MDO, Kart. Dr. Jaroslav Čičatka – *České divadlo v Olomouci*, sv. 6, s. 661.

⁹² MDO, Kart. Dr. Jaroslav Čičatka – *České divadlo v Olomouci*, sv. 6, s. 662.

⁹³ MDO, Kart. Dr. Jaroslav Čičatka – *České divadlo v Olomouci*, sv. 6, s. 707.

⁹⁴ MDO, Kart. Dr. Jaroslav Čičatka – *České divadlo v Olomouci*, sv. 6, s. 707.

⁹⁵ MDO, Kart. Dr. Jaroslav Čičatka – *České divadlo v Olomouci*, sv. 6, s. 728.

⁹⁶ MDO, Kart. Dr. Jaroslav Čičatka – *České divadlo v Olomouci*, sv. 6, s. 728.

V šestém díle strojopisu jsou zveřejněna také dětská představení odehraná olomouckým činoherním souborem. „V novinách se oznamovaly jenom tituly, protože o představeních pro děti se nereferovalo.“⁹⁷

Další část svazku mapuje již novou sezonu 1941/1942. České divadlo je v budově městského divadla trpěným hostem. Našinec 21. června 1941 uveřejnil rozhovor s intendantem olomouckého německého divadla Kurtem Ehrlem, který prohlásil, že „... divadlo bude míti vlastní činohru, která bude provozovat klasický a moderní repertoar, hlavně však kusy velkých německých autorů. Operu a operetu budou pohostinsky obstarávat soubory Brna a Ostravy.“⁹⁸

Na konci svazku jsou přiloženy referáty, které se týkají zájezdů opery do Čech. Z nich je patrné, že opera byla úspěšná a nejednou se zmínily o vyprodaných představeních. Například Jičínské noviny napsaly: „vyprodané domy svědčily o nejvyšším projevu hudební kultury.“⁹⁹

⁹⁷ MDO, Kart. Dr. Jaroslav Čičatka – *České divadlo v Olomouci*, sv. 6, s. 736.

⁹⁸ MDO, Kart. Dr. Jaroslav Čičatka – *České divadlo v Olomouci*, sv. 6, s. 737.

⁹⁹ MDO, Kart. Dr. Jaroslav Čičatka – *České divadlo v Olomouci*, sv. 6, s. 739.

4.7 Svazek č. 7

Závěrečná část Čičatkovy práce mapující události olomouckého českého divadla začíná informacemi o opeře v sezoně 1942/1943. Pro operu to byla jedna z nejtěžších, které prodělala. Okupace a válečné události na ni podstatně dolehly.

Čičatka přiložil rozhovor s dirigentem Karlem Nedbalem o úrovni olomoucké opery otištěný v *A-zetu* 29. září 1942, z něhož je patrné, že ze souboru odešlo mnoho kvalitních umělců. „*Po odchodu Zachardové, Hakena, Jevtušenka, Blachuta a Kysely stále jsme více méně před troskami loňského ensemblu, který bylo nutno rychle doplniti. Je skoro zázrak, že se nám to podařilo a že jsme přitom udrželi plynulý chod běžného repertoaru.*“¹⁰⁰

Do sezóny vstoupila opera ve znamení nové divadelní budovy v Olomouci – Hodolanech. Divadlo bylo zbudováno z bývalé tělocvičny Lidového domu. „*Noviny posoudily přestavbu velmi příznivě, protože akustiku považovaly za bezvadnou.*“¹⁰¹

Do obsahu jsou zařazeny také informace o předplatitelských tarifech v sezoně 1942/1943, dále pak zájem obecnstva o konkrétní díla. „*Z oper byla na prvním místě s dvaceti reprízami Carmen, nejuspěšnějším činoherním představením byla Maryša, která měla rovněž 20 repríz a nejvíce hraná opereta (29) byl Ostrov milování.*“¹⁰²

K sezoně 1943/1944 se Čičatka dostává přibližně v polovině posledního dílu. Tato sezóna je spojena s příchodem nového ředitele divadla, kterým se stal Julius Lébl. Je zde doložen také jeho stručný životopis, z něhož je patrné, že se jednalo ve svém oboru o kapacitu. „*Před příchodem do Olomouce byl šéfrežisérem a místoředitelem Burianova divadla v Praze. Absolvoval divadelní školu v Berlíně, získal první divadelní vzdělání v Reinhardtově semináři v divadelním kursu prof. A. Kahana. Byl režisérským asistentem v Hamburku, pak v Kolíně nad Rýnem.*“¹⁰³

Autor uvádí, že pro operu byla tato sezóna ve znamení Smetanových oslav a podle toho byl nejspíše vybudován i repertoár. „*Plánován byl cyklus pěti Smetanových oper. Provedení opery Hubička bylo zároveň spojeno s oslavami 5. výročí protektorátu.*“¹⁰⁴

¹⁰⁰ MDO, Kart. Dr. Jaroslav Čičatka – *České divadlo v Olomouci*, sv. 7, s. 788.

¹⁰¹ MDO, Kart. Dr. Jaroslav Čičatka – *České divadlo v Olomouci*, sv. 7, s. 789.

¹⁰² MDO, Kart. Dr. Jaroslav Čičatka – *České divadlo v Olomouci*, sv. 7, s. 808.

¹⁰³ MDO, Kart. Dr. Jaroslav Čičatka – *České divadlo v Olomouci*, sv. 7, s. 856.

¹⁰⁴ MDO, Kart. Dr. Jaroslav Čičatka – *České divadlo v Olomouci*, sv. 7, s. 889.

Čiřatkův strojopis ukončují informace spojené s lety 1944/1945. O této sezóně není mnoho zpráv, protože na jejím počátku byla uzavřena všechna divadla v protektorátě a jejich provoz se obnovil až po skončení války. Nicméně je zde alespoň přiložena zpráva z *Moravského večerníku*, který uvedl program her od 19. srpna do 2. září 1945.

5 Čičatkova pozůstalost ve Vlastivědném muzeu v Olomouci

V archivu Vlastivědného muzea v Olomouci je uloženo 25 kartonů mapujících život a činnost Jaroslava Čičatky. Fond je zpracovaný a inventář čítá 1090 čísel. Vzhledem k přehlednému tematickému rozdělení lze snadno dohledat informace související s hudbou. Inventární zpracování má ovšem i skryté nedostatky. Inventární čísla jsou od jisté doby posunuta o pět čísel dopředu. Znamená to tedy, že číslům v dokumentu neodpovídají dílčí témata v kartonech a v některých případech neodpovídají ani samotné kartony. V mé práci budu tedy citovat inventární data přímo z originálních dokumentů – nikoliv z finálního inventárního zpracování.

Během detailního bádání byla z inventáře vytažena všechna inventární čísla související s Čičatkovým významem pro olomouckou hudební kulturu, která jsem rozdělil do několika kategorií. Čtvrtý karton obsahuje rukopisy a studie související s hudební kulturou a školstvím, sedmý svazek studie je o hudebních skladatelích a opeře v Olomouci, osmý až desátý karton zahrnuje dokumenty týkající se divadla v Olomouci a v kartonu čtrnáct jsou uloženy programy k hudebním představením.

5.1 Hudební kultura a školství

V pátém kartonu pod inventárními čísly 395 až 404 jsou uloženy dokumenty týkající se hudební kultury a školství.

Svazek začíná rukopisem studie *Zpěv na olomouckých středních školách a na učitelském ústavě*. Pramen je psaný na formátu A5 a je relativně čitelný, ovšem spousta textu je v něm přeškrtnuta. Z dokumentu se dozvídáme informace o vývoji hudebního vzdělání na reálném gymnasiu, dívčím reálném gymnasiu a na koedukačním učitelském ústavu v letech 1932 až 1939. Je také patrné, kdo v konkrétním období učil zpěv a dočteme se například, že první zprávy o zpěvu na olomouckém Reálném gymnasiu máme z roku 1870, kdy se ve výroční zprávě píše: „... na výletě na sv. Kopeček žáci virtuózně předvedli několik sborů.“¹⁰⁵

Inventární číslo 396 obsahuje 36 kopií tištěné Čičatkovy práce *Dějiny hudby a zpěvu v Olomouci – Z dějin chrámové hudby starší na dómě*. Pětadvacetistránkový text na papírovém formátu A5 se zabývá i historií a činností hudebního a pěveckého spolku Žerotín. Dokument je doplněný o korespondenční úryvky nebo o fotografie. Ve studii je černobílý snímek zakladatele a prvního předsedy hudebního a pěveckého spolku Žerotín Msgr. Jinřicha Geislera a jeho nástupců, dále portrét Emmy Destinové, o které autor ve studii uvádí, „... že v Žerotíně v červnu 1918 hostovala při představení *Prodané nevěsty a Dalibora*. Dirigentem těchto představení byl Antonín Petzold, dómský kapelník a sbormistr Žerotína.“¹⁰⁶ Autor zaznamenal také okolnosti vztahující se k významným představením. „Roku 1884 provedl Žerotín dvakrát Dvořákovo oratorium *Stabat Mater*, které řídil za obrovské návštěvy osobně sám autor díla. Antonín Dvořák se stal příznivcem spolku, do Olomouce přijížděl rád a koncerty z jeho skladeb patřily k nejslavnějším dnům Žerotína.“¹⁰⁷

Dalšími dokumenty jsou rukopisy přednášky Jaromíra Fialy zabývající se hudební výchovou a přednáška Jaroslava Čičatky, týkající se českých lidových tanců. U druhé přednášky je přiložena také pozvánka ve formátu A4. Je z ní patrné, že ji pořádala Osvětová rada města Olomouce a Místní osvětová komise na Povlu, jméno přednášejícího a také fakt, že hudební ukázky prováděly žákyně městské hudební školy. Přednáška se soustředila na vliv taneční hudby na posluchače. „*Virtuóзовé, aby si sjednali oblibu u obecnstva, začali skládati a hráti rozličné, bravurní‘ skladby*

¹⁰⁵ VMO, fond Čičatka Jaroslav, inv. č. 395, kr. č. 5.

¹⁰⁶ VM O, fond Čičatka Jaroslav, inv. č. 396, kr. č. 5.

¹⁰⁷ VMO, fond Čičatka Jaroslav, inv. č. 396, kr. č. 5.

*taneční zvláště rychlé.*¹⁰⁸ Čičatka rozebíral tance, zejména pak polku a její skladatele, jimž byl také vyhrazen prostor pro klavírní ukázky. Na programu přednášky byla například reprodukce *Čertovské polky* od Vítězslava Nováka, u níž má autor v rukopisu poznámku: „*Jedna ze skladeb ze sbírky Mládí. Má rozmanitý obsah a hudební svěžest potěší hráče. Promyšlená, vybraná a vybroušená práce bude pramenem požitku vyspělému hudebníku i těm nejnadanějším.*“¹⁰⁹ Z tohoto tvrzení lze soudit, že Novákovu *Čertovskou polku* považoval Čičatka za kompozičně vyzrálé dílo.

V archivu je uložen také Čičatkův 15 stran dlouhý strojopis ve formátu A4 pojmenovaný *Hudba na Moravě od 17. století až do první polovice 20. století*. Z celkového kontextu lze říci, že Čičatka považoval barokní hudbu za velmi důležitou a v rukopisu dokonce uvedl: „*Nejsem sám, který je přesvědčen, že od barokní hudby je souvislá vývojová linie a na barokní hudbě mně mnoho záleží.*“¹¹⁰ Dále zachycuje studie význam díla regionálních hudebních skladatelů, zejména Emila Axmana, Pavla Křížkovského, Josefa Nešvery, Karla Boleslava Jiráka, nebo Karla Blažeje Kopřivy. Díla Smetany, Dvořáka a Fibicha probral co nejstručněji. Čičatka napsal, že tito autoři nepotřebují jeho hodnocení, protože o velikosti jejich díla není pochyb.¹¹¹

Inventární čísla 406 a 407 označují vytištěná Čičatkova dvoudílná A4 skripta, která vydala Krajská lidová knihovna Olomouc a která se týkají česko-ruských hudebních styků. První svazek pojednává o česko-ruských hudebních vztazích do 30. let 20. století a druhý díl na něj plynně navazuje a končí mapováním poloviny šedesátých let. Pro olomouckou hudební kulturu tato skripta zásadní význam nemají, protože se v nich nenašly zmínky, které by měly regionální dosah. V prvním svazku je však zajímavá tabulka, která srovnává roky premiér některých slavných ruských oper v Rusku a v Praze. „*Opera Petra Iljiče Čajkovského Orleanskaja děva měla v roce 1881 premiéru v Petrohradu a už o rok později premiéru v Praze. Byla to vůbec první Čajkovského opera hraná mimo Rusko.*“¹¹² Čajkovského vazby na Prahu jsou ve studii velice detailně popsány. Byl totiž několik desetiletí v Praze a v českých zemích vůbec nejoblíbenějším ruským skladatelem. Jeho *Evžen Oněgin*, *Piková dáma*, *Louskáček* a *Labutí jezero* byly stálými repertoárními kusy Národního divadla a později i divadla olomouckého. Autor uvádí, že na pozvání odboru Umělecké

¹⁰⁸ VMO, fond Čičatka Jaroslav, inv. č. 398, kr. č. 5.

¹⁰⁹ VMO, fond Čičatka Jaroslav, inv. č. 398, kr. č. 5.

¹¹⁰ VMO, fond Čičatka Jaroslav, inv. č. 399, kr. č. 5.

¹¹¹ VMO, fond Čičatka Jaroslav, inv. č. 399, kr. č. 5.

¹¹² VMO, fond Čičatka Jaroslav, inv. č. 401, kr. č. 5.

besedy přijel Čajkovskij do Prahy v únoru 1888 na deset dní, aby dirigoval své skladby. Byl přijat s velkými poctami, jež platily nejen velkému umělci, nýbrž i Rusku.¹¹³

Ve studii jsou také podrobně rozebrány vazby na Rusko Antonína Dvořáka, z nichž lze vydedukovat, že ho Čajkovskij uznával. Do Moskvy Dvořáka totiž sám pozval. „*Omlouval se, že mu může nabídnout jen 300 rublů honoráře a dodal: Tak znamenitému skladateli, jako jste Vy, by měli platit celými kupami zlata*“.¹¹⁴

Čičatka v textu také poukázal na styky mezi ruskými a českými muzikology. Vyzdvihnul zejména činnost Vladimíra Štěpánka, který přeložil ruskou monografii o Verdim a referoval o sovětské hudební činnosti. Důležitým spojníkem byla také periodika. Články z časopisu *Sovětskaja muzyka* byly uveřejňovány v *Hudebních rozhledech* a naopak. Sovětský periodický tisk také přinášel příspěvky od Zdeňka Nejedlého a Miroslava Barvíka.

¹¹³ VMO, fond Čičatka Jaroslav inv. č. 401, kr. č. 5.

¹¹⁴ VMO, fond Čičatka Jaroslav, inv. č. 401, kr. č. 5.

5.2 Hudební skladatelé

Konec pátého a téměř celý šestý karton Čičatkovy archivní pozůstalosti Vlastivědného muzea Olomouc je zaměřen na studie týkající se života a díla hudebních skladatelů.

Prvním skladatelem, o němž Čičatka psal, byl Wolfgang Amadeus Mozart. V archivu jsou uloženy dva texty. První z nich je rukopis přednášky formátu A5 z roku 1927 týkající se dvou významných výročí tohoto hudebního velikána. Významnou událostí byla vzpomínka na 28. říjen 1767, kdy byl těžce nemocný Wolfgang při návštěvě Olomouce odvezen z hostince U černého orla na kapitulní děkanství, kde zůstal jako host kapitulního děkana hraběte Leopolda Podstatského až do uzdravení.¹¹⁵ Dalším významným datem, jímž se přednáška zabývá, je 29. říjen 1787, tedy den, kdy proběhla v Nosticově divadle (dnešní Stavovské) v Praze premiéra *Dona Giovanniho*.

Druhý spis vznikl ke dvoustému výročí Mozartova narození, jež bylo připomenuto na literárně hudebním večeru. Tento text formátu A5 pohlíží na jeho dílo až sentimentálně a prolínají se jím verše českých básníků opěvujících jeho činnost. Mezi básněmi je zde například *Malá noční hudba* od Františka Halase, *Mozart v Praze* od Jaroslava Seiferta, nebo *Na Bertramce* od Ladislava Stehlíka. Na konci strojopisu je pak soupis několika odkazů na beletrii, v níž Mozart taktéž figuruje.

Další strojopisná studie se týká života a díla Ludwiga van Beethovena. Text byl taktéž připraven jako literární hudební večer, ovšem informace na rozdíl od strojopisu o Mozartovi Beethovena pouze neopěvují. Čičatka zde píše opravdu o Beethovenově životě a okolnostech vzniku některých jeho děl. Detailně se zabývá například vznikem symfonie č. 3 Eroica. „*Beethoven miloval republikánské zásady, byl stoupencem neomezené svobody a národní samostatnosti. Žádal pro Francii všeobecné volební právo a doufal, že Bonaparte ho uzákoní a položí tím základ ke štěstí lidstva. Píše proto Herojskou symfonii, jejíž první rukopis je označen názvem Bonaparte. Když se ovšem dozvěděl o jeho korunovaci, tak se rozzuřil. Zastával názor, že nyní zašlape všechna lidská práva, jen aby hověl své ctižádosti. Postaví se výše než ostatní, aby se stal tyranem. Pak vzal titulní stranu Eroiky, demonstrativně ji roztrhl a napsal nový nadpis: Sinfonia Eroica, composta per festeggiare il sovvenire di un Grand Uomo/Hrdinská symfonie složená k oslavě památky velkého člověka. Tím ji připsal na paměť neznámého hrdiny.*“¹¹⁶

¹¹⁵ VMO, fond Čičatka Jaroslav, inv. č. 405, kr. č. 5, s. 8.

¹¹⁶ VMO, fond Čičatka Jaroslav, inv. č. 407, kr. č. 5, s. 21.

Obdobný text se váže k životu a dílu Roberta Schumanna. Krajskou lidovou knihovnou v Olomouci byl tento dokument ke stopadesátému výročí narození Schumanna vydán také v brožuře na formátu A4. Velký důraz klade autor na jeho celoživotní melancholii a sklon k depresím. Ve spisu je řada úryvků z jeho korespondence, ve kterých se negativní pohledy na svět promítají. Například 31. srpna 1828 napsal z Lipska, kde studoval práva a hru na klavír své matce: „*Můj život je jednotvárný a bez radostí. Mezi lidmi chodit mě málo těší nebo mě vůbec netěší, často se mi protiví vidět bláhové lidi. Nejsem však ve svém srdci bez radosti, a co mi nemohou dát lidé, dává mi hudba a všechny vznešené city, které nedovedu vyjádřit, řekne mi křídlo.*“¹¹⁷

Dle Čičatky je tento dopis první známkou „vírů v citlivé duši člověka“, jenž nakonec po pokusu o sebevraždu skončil svůj život v šílenství.

Oproti ostatním textům se zde autor zabývá také Schumannovým vlivem na českou hudbu. Komentuje orientaci vlivu na české skladatele, a to zejména Zdeňka Fibicha a Antonína Dvořáka. V kontextu se Zdeňkem Fibichem uvádí, že se po celý život nevymanil z vlivu Schumannova a Wagnerova. Ještě v *Náladách, dojmech a upomínkách* je jeho vliv rozhodující.¹¹⁸

Podle Čičatky charakterizoval nejvýrazněji poměr Zdeňka Fibicha k Robertu Schumannovi Zdeněk Nejedlý v *Národní politice* a ve studii je přiložený celý článek z 29. července 1906.

Ve zkratce interpretoval Nejedlý názor, „... že pokud řekneme, že Schumann měl na Fibicha silný vliv, nevystihli jsme ani z polovice podstatu věci. Zde nejde jen o vliv, nýbrž o příbuznost povahy a celého uměleckého naturelu. Jejich duše jsou příbuzné, stejně hluboké, a proto originální.“¹¹⁹

Obdobného zpracování se dostalo i Ferenci Lisztovi. Rozdíl je však v tom, že pramenem je pouze strojopis formátu A4, nikoliv přehledný výtisk. Strojopis zahrnuje přehled nejvýznamnějších Lisztových děl a okolností jejich vzniku. V souvislosti s faktem, že Liszt celý život učil hru na klavír, je zde také kapitola Liszt – učitel. Reference o dvacetiletém Lisztovi učiteli podává dopis matky jeho žákyně Valerie Boissierové z Paříže. Ta píše: „*Praví věci, které se zdají odhalovat celý svět poznání a k jakýmkoli věcem se obrací. Jeho pozorování a jeho genius, ve všem by byl vynikající člověk. Neopovrhne při vyučování ani tou nejmenší a nejnepatrnější maličkostí.*“¹²⁰ Liszta se také týká strojopis studie, která dokazuje jeho vystoupení v Olomouckém divadle z 26. dubna 1846. Ve Státní vědecké knihovně v Olomouci byl nalezen plakát oznamující, že Liszt

¹¹⁷ VMO, fond Čičatka Jaroslav, inv. č. 408, kr. č. 5, s. 3

¹¹⁸ VMO, fond Čičatka Jaroslav, inv. č. 409, kr. č. 6, s. 41.

¹¹⁹ VMO, fond Čičatka Jaroslav, inv. č. 409, kr. č. 6, s. 43.

¹²⁰ VMO, fond Čičatka Jaroslav, inv. č. 410, kr. č. 6, s. 44.

bude dne 26. dubna 1846 pořádat v královském městském divadle velký koncert. Předmětem polemiky je ovšem fakt, že na rozdíl od jiných plakátů nebylo výslovně označeno město.

Výchozím bodem pro vyřešení problému se pro Čičátku stala práce Liny Ramannové: *Franz Liszt als Künstler und Mensch: Virtuosen – Periode*. Ta v dokumentu zmapovala místa konání jeho koncertů. Liszt uskutečnil ve Vídni od 1. března do 17. května 1846 deset koncertů, z nichž se ani jeden nekryje s olomouckým termínem. Mimo jiné však v této době spoluúčinkoval i na koncertě jiných umělců, hrál u dvora apod.

L. Ramannová vypisuje také konkrétní města a alespoň měsíc, ve kterém Liszt koncertoval mimo Vídeň. V přehledu je na měsíc duben v roce 1846 uveřejněné pouze jedno město, což je Olomouc. Je tedy možné, že Franz Liszt 26. dubna 1846 v Olomouci skutečně vystoupil.

Je zde přiložen také program, který dle Čičátky není průbojný a soudí, že takto hrál v provinčních městech.

Program byl následující:

1. Fantazie na melodii Belliniho *Normy*.
2. Franz Schubert: *Zastaveničko*.
3. Franz Schubert: *Ave Maria*.
4. Parafráze 4. jednání Donizettiho opery *Don Sebastian*.
5. Fantazie na motivy Mozartova *Don Juana*.

Mimo životopisné studie o zahraničních hudebních skladatelích se v archivu objevují i texty týkající se skladatelů domácích. Prvním textem je rukopis přednášky týkající se Bedřicha Smetany a jeho opery *Tajemství*.

Čičátka zde Smetanu vyzdvihuje způsobem až nepatřičným.

„Nikdo z českých umělců, ani básník, ani malíř, ani sochař nedovedl do svého díla vložit tolik bohaté a bezpečné národnosti jako tento arciolec české hudby, ale také žádný z nich nedovedl ji vyjádřit s touž bezprostředností a s působivostí podobně spontánní.“¹²¹

Čičátka se zabýval také Leošem Janáčkem, V archivu uložený strojopis studie *Leoš Janáček a česká hudební tvořivost*, v němž je komentován jeho život. Je zde část týkající se i jeho charakterových vlastností. *„Pro Janáčka jsou typické vlastnosti: prudká vznětlivost s ostrými*

¹²¹ VMO, fond Čičátka Jaroslav, inv. č. 413, kr. č. 6, s. 3.

změnami nálad. Jedna z nich se rýsuje se vzpomínkami skladatele Chlubny: Jako jeho povaha je i jeho hudba. Krevnatá, stručná, ani na okamžik nezastavující, protože stále k proměnlivému životu obrácená, zdravá, horoucí, strhující.“¹²²

Druhým textem je vytištěná práce *Leoš Janáček – Dramatik*. I zde je v kontextu s hudební tvořivostí zmíněna jeho prudká povaha. Chronologicky se rozebírá operní tvorba. Od *Šárky*, jíž svou operní tvorbu zahájil, a ve které se přiklání k tragickému typu romantické opery, jak ji u nás vytvořili Smetana a Fibich,¹²³ až po Janáčkovu poslední operu *Z mrtvého domu* na text od Dostojevského. V souvislosti s tímto dílem jsou zde uveřejněny reakce na operu po jejím provedení v dubnu 1930 Dr. L. Kunderou: „*Libreto špatné, nejšpatnější ze všech Janáčkových libret.*“¹²⁴ Čičatka dává do souvislostí, že „... dnešní doba po Burianových dramatisacích na libreto nepohlíží tak odmítavě. Je pravda, že román Dostojevského se pro libreto k opeře obvyklé stavby nehodí, ale Janáčka poutalo k tomuto dílu nejen jeho rusofilství nýbrž i soucit v nejširším, nejčistším a nejkrásnějším slova smyslu ke každému lidskému životu.“

Další prací je náčrt části partitury Jeana Nougése – *Quo Vadis* z roku 1919. Do kompozice jsou vepsány komentáře popisující jednotlivé scénérie.

Mimo studie o skladatelích zpracoval Čičatka také stránkový výpisek z nekrologů Josefa Nešvery a obsáhlejší strojopis nekrologu operní pěvkyně Amalie Bobkové. Její umělecká činnost byla úzce spjata s dějinami opery pražského Národního divadla a po mnoho let i s hudebním životem Olomouce, protože tam následovala svého manžela MUDr. Františka Votrubu, ředitele zemské nemocnice. „*Olomoucké obecnstvo vděčně a nadšeně přijímalo její účast na ochotnický prováděných představeních hudebního spolku Žerotín, jediných českých představení v Olomouci před rokem 1918.*“¹²⁵

Lze najít také kapitulu Jaroslav Talpa a Šestnáctka v publikaci *První padesátka Nešvery* (1970), což je almanach mužského pěveckého sboru *Nešvera* Revolučního odborového hnutí Moravských železáren v Olomouci. V kapitole se zabývá dirigentem Jaroslavem Talpou, a to jak z hlediska jeho osobnosti, tak rozboru jeho činnosti jako sbormistra pěveckého spolku *Žerotín*. Na jeho osobu je v publikaci pohlíženo velice kladně, jako na člověka, jehož činnost obohacovala olomoucký hudební život. „*Jeho hlavní povahové rysy byly píle, energie a houževnatost, která se nedá*

¹²² VMO, fond Čičatka Jaroslav, inv. č. 415, kr. č. 6, s. 2.

¹²³ VMO, fond Čičatka Jaroslav, inv. č. 416, kr. č. 6, s. 1.

¹²⁴ VMO, fond Čičatka Jaroslav, inv. č. 418, kr. č. 6, s. 9.

¹²⁵ VMO, fond Čičatka Jaroslav, inv. č. 420, kr. č. 6, s. 3.

odstrašit žádnou překážkou, vědomí jasného cíle, iniciativa a pružnost vyrovnat se s překážkami, ať již rázu technického, nebo osobního, vcítění se do mentality svých pěvců, vynikající schopnost vedoucího udržet pevnou kázeň, přesvědčit o její nutnosti, přitom družný, dobrý kamarád a vzor na pracovišti. ¹²⁶

¹²⁶ VMO, fond Čičatka Jaroslav, inv. č. 419, kr. č. 6, s. 62.

5.3 Konvoluty drobných referátů týkajících se olomouckých koncertů a divadelních představení

Jaroslav Čičátka byl velkým znalcem olomoucké divadelní scény. V důsledku toho byl příspěvatelem do kulturních rubrik mnoha periodik, zejména pak deníku *Našinec*, kde kulturní rubriku dokonce vedl. Jeho nejčastější příspěvky byly recenze na olomoucké koncerty a divadelní představení.

V kartonech archívu Vlastivědného muzea v Olomouci je řada těchto kritik uložena. Jsou zde rukopisy prvních verzí, týkající se olomouckých divadelních představení a olomouckých koncertů, které nešly do tisku. Dále pak originální novinové výstřižky referátů a recenzí Jaroslava Čičátky z *Moravského večerníku* a *Hlasu lidu*. Článků je celkem 78 a jsou nalepené v sešitě. Rozsahově jsou různorodé, ale nikdy nepřesahují více než dva sloupce.

Výše bylo zmíněno, že autor opsal partituru a dle scénáře okomentoval část opery *Quo vadis*. Toto dílo Jean Nougése také recenzoval a je zde do jisté míry patrné schéma, podle kterého recenze psal. *Moravský večerník* otiskl 3. dubna 1929 článek *Z olomoucké opery – Quo vadis*. Na začátku textu jsou povětšinou informace o vzniku a historii díla a často také zařazení do společenského kontextu. „*Sienkiewiczův román, který vyvolal největší snad ozvěnu ve světové literatuře, byl přeložen do více než 30 jazyků. Jestli opera dobyla před válkou jistého vnějšího úspěchu, lze to přičítati okolnosti, že tehdy mohla oslniti výprava, v době, kdy výpravným hrám film nedělal vážnou konkurenci.*“ Dalším typickým znakem pro Čičátkovy recenze a obecně pro lokální recenzentskou činnost té doby, s níž se lze setkat, je naprosto kladné hodnocení. „*Pan kapelník Budík uplatnil s úspěchy ty stránky skladby, které mohou přispěti do jisté míry působivosti její a zastírají její slabiny. K úspěchu přispěly také krásné výkony sólové.*“ Třetím spojovacím faktorem pro ostatní články je detailní rozebírání dílčích výkonů umělců rovněž velice pozitivního rázu. Je možné, že pozitivní názory se objevovaly v důsledku dobového úzu, vlastenectví či nadšení ze všeho českého.

„Lygia byla představena pí. Minářovou – Štrosovou dokonale. Hlas, dávající té nejprostší melodické linii velkou krásu, dokonalé proniknutí textového i hudebního obsahu po stránce citění, vokalizační čistota a znamenitá deklamace, která překonává s neobyčejně jemným pochopením poklesky překladu, aniž tím v nejmenším trpí melodická linie a herecký projev, vytvořily postavu Sienkiewiczova románu.“¹²⁷ Lygia není jediná role, která je v recenzi hodnocena. Obdobně je zde vychváleno i několik dalších pěvců.

¹²⁷ VMO, fond Čičatka Jaroslav, inv. č. 424, kr. č. 6, s. 4.

5.4 Opera v Olomouci

Prvním velkým okruhem, který je v souvislosti s operou v archívu uložen, je éra Karla Nedbala a jeho spojitost s působením v jejím čele. Obsahově tento rukopis koresponduje se strojopisem *České divadlo v Olomouci*. Nicméně se věnuje rokům 1921–1927, které jsou v archívu Moravského divadla Olomouc pouze zmíněny a nejsou rozebrány do hloubky. Koncem července 1921 ohlásilo Družstvo českého divadla v Olomouci počátek druhé sezony a ve svém svolání vyzvalo obyvatelstvo k podpoře. Díky rukopisu se dozvídáme, že začátkem srpna dalo Družstvo do tisku další výzvu, v níž čtenáře detailněji seznámilo s nesnáze, které bylo nutné překonat. „*Nemáme vhodných výprav (zejména pro český repertoár), jež by odpovídaly moderním požadavkům, museli jsme se zříci provozovací subvence v obnosu 50.000 Kč a různých jiných výhod. Jsme nuceni obrátiti se na příznivce divadla, by přispěli na provoz divadla, udržování a doplnění dekorací.*“¹²⁸

Obdobně jako ve strojopisu v divadelním archívu se i zde můžeme dočíst, jaké opery byly v daném roce a následujících sezónách pod taktovkou Karla Nedbala prováděny.

V sezóně 1926/1927 zmiňovaný šéf opery odchází do Bratislavy a Čičatka v rukopisu uvádí důvody, proč byl pro operní soubor a celé divadlo velkým přínosem.

„*Dokázal získat ke spolupráci přední české spisovatele – A. Jiráka, E. Krásnohorskou, J. Vrchlického, K. V. Reisa, přední ilustrátory – M. Alše, A. Scheina, H. Schweigra, seznamoval děti s pracemi významných světových autorů. Lidové pohádky považoval za přístupnou a hodnotnou formu literárního projevu, kterou lze rozvíjet estetické citění člověka.*“¹²⁹

Navazující rukopisná studie A4 se týká situace souboru po odchodu Karla Nedbala do Bratislavy, kde stanul v čele operního souboru. Na jeho místo byl povolán šéf opery v Ostravě Emanuel Bastl. „*Z jeho dílny vyšel Weinbergův Švanda dudák, opera, která vzbudila pozornost nejen u nás, nýbrž i v cizině, Novákova Lucerna, Dvořákův Král a uhlíř, vedle skvělé renovace Janáčkovy Pastorkyně vzorně propracované Smetanovy Dvě vdovy a Prodaná nevěsta.*“¹³⁰

Dalším dokumentem je *Rok 1933 – kritický rok olomoucké opery*. Obecně se strojopis zaměřuje na neúnosně špatnou finanční situaci podobně jako v druhém svazku strojopisu *České divadlo v Olomouci*.

¹²⁸ VMO, fond Čičatka Jaroslav, inv. č. 425, kr. č. 6, s. 5.

¹²⁹ VMO, fond Čičatka Jaroslav, inv. č. 425, kr. č. 6, s. 3.

¹³⁰ VMO, fond Čičatka Jaroslav, inv. č. 428, kr. č. 6, s. 1.

V této době se pozornost některých olomouckých novin dokonce začala obracet na hlavního věřitele olomouckého divadla, a to k Pozemkovému ústavu. *České slovo* 29. ledna napsalo: „*Je třeba slevit tam, kde se dělalo tak okázalé gesto vlasteneckých darů, ale přitom se myslelo na devět a půl procenta úroku. Vyskytla se i otázka, že by bylo nejlépe, kdyby Družstvo českého divadla, nikoli však české divadlo samo, ohlásilo vyrovnání, třeba i konkurs.*“¹³¹

V této úvaze se tedy také setkáváme s myšlenkou, aby divadlo bylo dáno do rukou soukromému podnikateli, který by provedl reorganizaci divadla, a to jak po praktické, tak úsporné stránce.

Poslední položkou v archivu VMO, která se týká opery v Olomouci, je 77 stran dlouhý ucelený strojopis *Čtyřicet let olomoucké opery*. Dokument se týká, jak název napovídá, prvních čtyřiceti let působení operního souboru tudíž let 1920–1960. Práce je napsána ve shodě s dokumenty, které jsem již analyzoval, tudíž je pracováno pouze s daty po druhé světové válce, jež jsem výše ještě nezpracoval.

Divadlo bylo v sezoně 1944/1945 po několika představeních zavřeno, aby byli jeho zaměstnanci nasazeni k práci v říši. Další informace se již vztahují k období těsně po druhé světové válce. Zde se dočítáme, že „*Po osvobození Olomouce Rudou armádou mohlo se začít s divadelním provozem, ale divadelní soubor byl roztroušen po celém území bývalého protektorátu. Trvalo to dalších několik dní, než se přihlásil takový počet divadelního personálu, že se mohlo pomýšlet na zahájení her.*“¹³² Tentýž rok byl Karel Nedbal jmenován členem umělecké správy Národního divadla a na přání ministerstva převzal vedení olomoucké opery skladatel a dirigent Iša Krejčí.

Obdobně jako v každém Čičatkově zpracování dějin českého divadla v Olomouci, s nímž jsme se doposud setkali, jsou i zde chronologicky po sezónách vypsány jednotlivé premiéry, jež byly v dané době uskutečněny. Seznamuje nás s tím, jakou roli zastávali herci a nechybí zde ani autorův hodnotící komentář. Nicméně informace o finanční situaci divadla již blíže rozebírány nejsou. Vzhledem k tomu, že doposud byla špatná finanční situace neustále vyzdvihována, lze předpokládat, že se po druhé světové válce zlepšila. Zejména díky zcela jiné formě financování a podpory kultury a divadelnictví.

Čičatka vyzdvihuje sezónu 1954/1955, kdy měla v Olomouci československou premiéru opera od J. Burghausera *Karolinka a lhář*. „*Dirigent K. Staněk připravil orchestr velmi svědomitě a velmi pozorně vedl zpěváky. Z 38 účinkujících těžko vyzvednout hlavní osoby. Sluhu Haštala představil*

¹³¹ VMO, fond Čičatka Jaroslav, inv. č. 429, kr. č. 6, s. 4.

¹³² VMO, fond Čičatka Jaroslav, inv. č. 431, kr. č. 6, s. 41.

*J. Šulista, Jana Fr. Šifta, Karolinku M. Burešová, Heřmana F. Bartůněk. Režie byla v rukou V. Černého.*¹³³

Dle Čičatkových referencí lze závěrem říci, že olomoucká opera zapustila v poměrně krátké době hluboké kořeny do kulturního života Olomouce a ovlivňovala kulturní dění okolních měst.

¹³³ VMO, fond Čičatka Jaroslav, inv. č. 431, kr. č. 6, s. 71.

5.5 Divadlo v Olomouci

Nejobsáhlejší kapitolou v archivním fondu jsou studie, rukopisy a strojopisy, které se týkají historie českého divadla v Olomouci. Tyto dokumenty se ve většině případů dublují se strojopisnou pozůstalostí v archivu Moravského divadla Olomouc. Ve fondu ve Vlastivědném muzeu v Olomouci se objevují i informace o sezonách, které do strojopisu zařazeny nejsou.

Dokumenty týkající se divadelní scény v Olomouci lze rozdělit do dvou kategorií.

Do první kategorie můžeme zařadit: *Zájezdovou činnost olomouckého divadla v prvním desetiletí svého trvání*, studii pojmenovanou *Na konci desetiletí olomouckého divadla* a již dříve zmíněné a analyzované obdobné studie *Začátek let třicátých: kritická doba pro české divadlo v Olomouci*, *Ředitel Stanislav Langer se ujímá vedení olomouckého divadla* a posledním dokumentem, jež se do kategorie dílčích studií dá zařadit, je Čičatkou napsaná kapitola v brožuře *Dvacet let českého divadla v Olomouci* o divadelní sezóně 1939/1940.

Z textu o zájezdové činnosti olomouckého divadla v prvních deseti letech jeho existence se dozvídáme, že již v prvním roce trvání české scény si byli vedoucí činitelé Družstva vědomi, že její činnost se neomezí pouze na Olomouc. Autor posléze uvádí chronologicky u jednotlivých sezón, kam a za jakých okolností se olomoucké divadlo vypravilo a kolik představení odehrálo.

Například v sezóně 1924/1925 „... pokračuje olomoucké divadlo úspěšně na cestě připravené sezonami předcházejícími. Úmluva sjednaná v sezóně 1923/1924 s městy Hradcem Králové a Pardubicemi, zabezpečující dlouhodobé zájezdy zůstala v platnosti. Olomoucké divadlo zapouštělo kořeny v severovýchodních a severních Čechách. V Hradci Králové vykazuje 44 her, v Pardubicích 55, v Mladé Boleslavi 35 v Liberci 19 a po 6 představeních v Jičíně a Karlových Varech.“¹³⁴

Zbývající texty jsou evidentně prvotní verzi pro vytvoření jednotlivých částí finálního strojopisu uloženého v archivu Moravského divadla v Olomouci. Čičatka řeší stejné finanční problémy, stejné změny ve vedení a abonentním systému a díla rozebírá a komentuje na stejné bázi. Oproti ucelenému materiálu fondu v MDO jsou materiály v VMO velice nepřehledné, nekompletní a uschovány po krátkých textech, v nichž se potenciální čtenář bez předchozích znalostí jen velice těžko orientuje a nedokáže si utvořit ucelený obraz.

¹³⁴ VMO, fond Čičatka Jaroslav, inv. č. 435, kr. č. 7, s. 3.

Druhá kategorie stejně jako strojopis v archivu MDO chronologicky pojednává o situaci českého divadla v Olomouci, a to od roku 1919 až do roku 1946.

Tuto kategorii můžeme rozdělit ještě do dílčích částí. Podstatnou část zmapování historie tvoří výpisky z kritik uveřejněných v tisku, strojopisy týkající se konkrétních sezon, přehledy činnosti činohry, operety a opery a v neposlední řadě také výroční zprávy Družstva českého divadla v Olomouci.

Skici recenzí k odevzdání do novin jsou velice nečitelné a v některých sezónách přeškrtané. Kromě deníku *Našinec* a *Pozor* se objevují také recenze z *Československého deníku*. Jeho první recenze byly relativně krátké, je možné, že zpočátku nedostával v novinách tolik prostoru. Kritika opery *Piková dáma* od Petra Iljiče Čajkovského uveřejněná v *Československém deníku* 21. února 1920 dokonce začíná větou: „... *nedostatek místa mě nutí býti stručný.*“¹³⁵

Mimo kritiky jsou v dokumentech také vždy na každý měsíc opsány programy hudebních představení. Z textu je patrné, že v počátcích své existence bylo České divadlo v Olomouci opravdu vytížené. Dokonce v říjnu 1922 vycházela na každý den jedna hra s tím, že první tři dny v měsíci byly v divadle prováděny dokonce opery dvě. Nejfrekventovanější inscenací měsíce byla *Figarova svatba*, která byla provedena čtyřikrát.

Hodnotným dokumentem je přehledný výkaz o celkových nákladech a příjmech provozu českého divadla v prvním uplynulém dvacetiletí, tedy od roku 1921–1940. V přehledu je vždy uveden správní rok, který je sumarizován, dále pak data v procentech týkající se denní režie příjmů z představení v Olomouci, jiných příjmů v Olomouci, příjmů ze zájezdů mimo Olomouc, vlastních příjmů divadla, subvencí a celkový součet. Následuje pak kolonka, ve které je napsáno, zda se jedná o schodek, či přebytek. Poslední informací, již se z přehledu dozvídáme, je kolik z celkových výdajů připadá na výdaje osobní a kolik na výdaje věcné.

Za prvních dvacet let své existence se divadlo dostalo do přebytku pouze v sezóně 1926/1927 o 1,3 %, naopak největší schodek čítající 19,7 % zaznamenalo v sezóně 1930/1931.¹³⁶

¹³⁵ VMO, fond Čičatka Jaroslav, inv. č. 445, kr. č. 7.

¹³⁶ VMO, fond Čičatka Jaroslav, inv. č. 447, kr. č. 7, Přehledný výkaz o celkových nákladech a příjmech provozu českého divadla v uplynulém dvacetiletí.

5.6 Historie divadla v Olomouci dle sezon

V archivu MDO bylo pracováno se strojopisy sezon 1929/1944, nicméně to nejsou všechny sezony, jež byly Čičátkou zpracovány. Archivní fond VMO zahrnuje i některé další, inventární čísla ale neodpovídají a často jsou zařazeny mezi Čičátkovými výpisky z kritik jednotlivých periodik. Podařilo se objevit zpracovanou historii českého divadla v Olomouci ve strojopisné podobě bez vazby v sezonách 1925/1926, 1926/1927 a 1927/1928.

V prvním strojopisu, který pojednává o sezoně 1925/1926, Čičátka poznamenává, že je nová sezona pro Družstvo českého divadla ve znamení optimismu, a to zejména proto, že Družstvo v minulé sezoně vytvořilo příznivé pracovní podmínky pro všechny tři soubory.¹³⁷

V textu autor opět rozebírá práci souborů. „*Celkem konáno bylo 656 představení, to jest oper 239, operet 247, činoher 168 a balety 2.*“¹³⁸ Co se zájezdní činnosti týče, nejvíce olomoucké divadlo odehrálo představení v Luhačovicích (56), Hradci Králové (50) a Prostějově (37).¹³⁹

Čičátka ve svém textu také vyjmenoval členy opery a baletu a původní hry, jež byly v dané sezoně provedeny. Je zde vyzdvíženo provedení opery Richarda Strausse: *Růžový kavalír*.¹⁴⁰

Ve studii zahrnující následující sezonu již divadlo tolik finančních problémů nemělo. Čičátka podrobně reflektuje zájezdovou činnost, která vykazuje změny. Zájezdové území se zmenšilo, protože města Hradec Králové a Pardubice se osamostatnila díky vzkříšení Východočeského divadla. V tomto regionu se hrálo pouze v Náchodě, Vysokém Mýtě, Žamberku a Litomyšli.¹⁴¹

Ve Vídni, kam se olomoucké divadlo vydalo v přecházející sezoně poprvé, zapustilo nyní kořeny pevněji. K 14 operním představením se přidružilo 13 představení činoherních. Vídeňské úřady a tisk nepřivítaly zprávu o zájezdu příznivě, Neues Wiener Journal to nazývá skandálem, jakého doposud nebylo.¹⁴²

Čičátka zde přiložil noticku z *Moravského večerníku*, která pojednává o těžké domluvě s rakouskými úřady. „*Ředitel Drašar musel zaplatit 5 % daně ze zábav a musel také zaplatit*

¹³⁷ VMO, fond Čičátka Jaroslav, inv. č. 453, kr. č. 7, s. 1.

¹³⁸ VMO, fond Čičátka Jaroslav, inv. č. 453, kr. č. 8, s. 7.

¹³⁹ VMO, fond Čičátka Jaroslav, inv. č. 453, kr. č. 8, s. 7.

¹⁴⁰ VMO, fond Čičátka Jaroslav, inv. č. 453, kr. č. 8, s. 26.

¹⁴¹ VMO, fond Čičátka Jaroslav, inv. č. 457, kr. č. 8, s. 4.

¹⁴² VMO, fond Čičátka Jaroslav, inv. č. 455, kr. č. 8, s. 9.

bytovou daň na celý měsíc. Rakouská vláda žádala za každého člena olomouckého divadla ve Vídni hrajičího 8 šilinků. ¹⁴³

Operní sezonu odstartovala Dvořákova opera *Jakobín*. V Olomouci se toto dílo hrálo již v sezoně 1921/1922. Autor se pozastavuje nad tím, že o ní kritici prakticky nikde nereferovali. „*Jen Selské listy učinily zmínku o tomto provedení v podobě seznámení s obsazením.*“ ¹⁴⁴

V posledním rukopisu týkajícím se konkrétní sezony českého divadla v Olomouci, tj. 1927/1928, jsou řešeny změny v souborech. Nejzásadnější změnou bylo, že koncem sezony se šéf opery Karel Nedbal rozhodl odejít do Národního divadla do Bratislavy. V příložené zprávě Oldřicha Hlinského je vyjádřen smutek nad jeho odchodem.

„Jeho odchodem ztratila opera vysoce inteligentního umělce, který svědomitě pracoval na jejím vytvoření, vytríbení a uměleckém růstu. Srostl s divadelními poměry a po sedm let dovedl ji úspěšně tvůrčí linií stále vzestupnou.“ ¹⁴⁵

Současně s Nedbalem opustil Olomouc operní režisér Bohuš Vilím. Hlinský pak dodává, že po prázdninách ujal se vedení opery Emanuel Bastl, jímž olomoucké divadlo získalo osvědčeného přísného umělce vzácných vlastností, které jsou zárukou, že vzestupný kurs opery nedozná změn, jak dokázala první operní díla u nás jím dirigovaná.

Poslední texty o českém divadle v Olomouci, které se nacházejí pouze ve fondu VMO, zahrnují čtyři výroční zprávy Družstva 1935 až 1939. Čičatka do každé brožury napsal kapitolu, která daný rok přímo mapuje. Text je doplněný i o fotografie z jevištních scén. Oproti strojopisu uloženému v MDO, který se prakticky zabývá a shrnuje tytéž sezóny, je tento text velice stručný, není doplněný o kritiky z lokálních periodik. Jsou zde popsány dějové linie konkrétních her, obsazení, výkony herců a při jaké příležitosti bylo dané představení odehráno.

O vztahu jednotlivých souborů v souvislosti se sezónou 1935/1936 se dozvídáme, že ze všech tří souborů stojí svou větší pohyblivostí a bezprostřední časovostí v popředí činohra. ¹⁴⁶ Následují pak popisy konkrétních představení.

„Větrný mlýn M. Strojila, přerovského autora, byl sehrán v rámci hanáckých oslav. Trpká životní moudrost strýcova, láska, venkovské prostředí odvádějí snílka z říše snů na tuto zemi

¹⁴³ VMO, fond Čičatka Jaroslav, inv. č. 455, kr. č. 8, s. 10.

¹⁴⁴ VMO, fond Čičatka Jaroslav, inv. č. 455, kr. č. 8, s. 21.

¹⁴⁵ VMO, fond Čičatka Jaroslav, inv. č. 457, kr. č. 8, s. 8.

¹⁴⁶ VMO, fond Čičatka Jaroslav, inv. č. 462, kr. č. 10, *České divadlo v Olomouci v období 1935/1936*, s. 16.

*a připoutávají jej k ní. O úspěch hry se přičinili J. Toman v úloze strýce Jana, J. Raušer jako Jan, V. Kleinová jako svěží Lenka, V. Minářová jako matka a A. Pekárková jako Matylka.*¹⁴⁷

Čičatkova práce v ročenkách je všude obdobná a zabývá se pouze pojednáváním o konkrétních představeních zpracovávané sezony. Práci souboru, počet členů a zaměstnanců a finanční bilanci, zpracovávali v ročenkách jiní autoři: Václav Nešpor, Jan Drlík, Jiří Drábek, nebo Jan Blatný.

Ačkoliv zemřel až roku 1979, ve všech institucích existují materiály zpracovávající historii českého divadla v Olomouci pouze do sezony 1945/1946. Znamená to, že se tyto dokumenty nedochovaly nebo nebyly vypracovány vůbec.

Nutno podotknout, že v archivu VMO existují podrobné materiály pouze do sezony 1939/1940. Historie českého divadla v Olomouci v padesátých letech, je zpracovaná pouze formou výpisků z kritik uveřejněných v tisku částečně řazených dle periodik.

¹⁴⁷ VMO, fond Čičatka Jaroslav, inv. č. 462, kr. č. 10, *České divadlo v Olomouci v období 1935/1936*, s. 18.

5.7 Programy k hudebnímu představení

V posledním kartonu s číslem 14, který se týká Jaroslava Čičatky a jeho hudební práce, je sbírka programů k hudebním představením. Plakáty a upoutávky jsou zde uloženy celkem v 65 kategoriích a inventární čísla v sobě zahrnují široké spektrum událostí. V inventáři jsou odděleny dle institucí, jež představení odehrály – od plakátů na jeden konkrétní koncert, až po 93 programních upoutávek na olomoucká představení dnešní Moravské filharmonie v letech 1945–1981. Mimo olomoucké hudební soubory, které jsou zde zastoupeny majoritně, se archiválie týkají i olomouckých koncertů odehraných soubory z jiných měst, a to Prostějova, Prahy, Brna, Bratislavy, Ostravy a Kroměříže.

Zajímavými archiváliemi jsou upoutávky na koncerty České filharmonie v Olomouci. Z archivu se tak dozvídáme, že vystoupila v Olomouci nejméně třikrát, protože jsou zde uloženy plakáty z let 1929, 1947 a 1957.

Zajímavou věcí vyplývající z programu koncertu z roku 1929 i 1947 je samotný obsah. Obě vystoupení zahrnovala tři větší díla a v každém z nich se dvakrát objevily skladby Antonína Dvořáka. Naopak Bedřich Smetana, byl zastoupen dohromady pouze jedenkrát.¹⁴⁸

Na plakátech těchto představení a koncertů jsou na zadní straně také uvedeny informace týkající se interpretovaných děl. Například v kontextu provedení skladby Antonína Dvořáka *Koncert pro violoncello h-moll op. 70* z roku 1929 je uvedeno: „*Napsán byl na sklonku mistrova pobytu v Americe. Náčrt byl 8. listopadu 1894 a partitura vypracovaná mezi 18. listopadem téhož roku a 9. únorem 1895 v New Yorku. Po svém návratu do vlasti přepracoval však Dvořák ještě na začátku června konec třetí věty.*“¹⁴⁹

Mimo tyto obecné informace o skladateli zahrnovaly plakáty výzvu: Staňte se předplatiteli abonentních koncertů Moravské filharmonie. Byla na nich také adresa na kancelář Moravské filharmonie Olomouc, Masarykovo náměstí 5, první schodiště, první poschodí.¹⁵⁰ Reklama byla nutná již tehdy, i ta opačná: Což dokládá plakát Českého divadla Olomouc na září 1938. Mimo upoutávky na konkrétní představení jsou na lemu plakátu reklamní odkazy, a to například na kavárny, pivovary, zhotovení tiskopisu, divadelní a lovecké dalekohledy, záložnu a jiné.¹⁵¹

¹⁴⁸ VMO, fond Čičatka Jaroslav, inv. č. 565, kr. č. 14.

¹⁴⁹ VMO, fond Čičatka Jaroslav, inv. č. 565, kr. č. 14.

¹⁵⁰ VMO, fond Čičatka Jaroslav, inv. č. 565, kr. č. 14.

¹⁵¹ VMO, fond Čičatka Jaroslav, inv. č. 566, kr. č. 14.

Programy a brožurky jsou již koherentní, v některých případech zejména při vystoupení sborů byly v brožurkách obsaženy také fotografie konkrétních souborů.

Dále jsou zde odkazy na hudební tvorbu Jednoty slovanských olomouckých žen, koncerty klavírních virtuózů Josefa Páleníčka a Františka Raucha v roce 1944, na Májové večery a na vystoupení žáků Městské hudební školy v Olomouci, pěveckého sdružení Moravan, Moravské filharmonie, Spolku pro komorní hudbu v Olomouci, pěveckého spolku Nešvera, pozvánky na představení k výročí narození, nebo úmrtí hudebních skladatelů, Olomouckého kvarteta, Pěveckého sdružení moravských učitelů, pěveckého spolku Žerotín a na další z méně významných těles, která v první polovině 20. století na olomoucké hudební scéně figurovala.

6 Vědecká knihovna Olomouc

Jednou z institucí, ve které se nacházejí ve skromném počtu informace spojené s hudebně kulturním působením Jaroslava Čičatky, je Vědecká knihovna v Olomouci. Dohromady je zde uloženo šest rukopisů týkajících se hudby. Tři texty se věnují hře na housle, klavír, harmoniku a kytaru, dva čtení partitur a operních i operetních libret.

Zde se jedná o doporučený studijní materiál, tedy dostupný notový materiál pro určitou věkovou kategorii a technickou úroveň. U všech notových materiálů jsou uvedeny i signatury, které v knihovně nesou, tudíž jsou lehce přístupné veřejnosti. Poslední text, jenž je zde uložený, se zabývá otázkou, zda Ferenc Liszt v roce 1846 navštívil při svém koncertním turné Olomouc. Poslední zmíněný text je však uložen také v archívu Vlastivědného muzea Olomouc a níže jsem s ním v rámci tamějšího bádání pracoval.

6.1 Hrajeme na housle (1960)

První text je výběrový seznam skladeb pro začátečníky a mírně pokročilé týkající se hry na housle vydaný v Olomouci roku 1960. „Houslové skladby nepřekračují třetí polohu a nekladou rytmicky velkých nároků. Zdůrazňuje se v nich melodičnost a rytmická přesnost. Houslisté dle nich mají možnost hrát doma a na veřejných vystoupeních hodnotné skladby, odpovídající jejich schopnostem, a cvičí se v souhře.“¹⁵²

Skladby jsou řazeny do čtyř kategorií dle nástrojového obsazení.

1. **Dvoje housle a klavír** - do této kategorie jsou zařazeny pouze dvě skladby, z nichž můžeme zmínit jednu z nejznámějších melodií Smetanovy opery *Prodaná nevěsta – Proč bychom se netěšili*.
2. **Sólové housle**, kde je uvedeno deset skladeb jako například Eduard Nademlýnský: *30 lidových písní a tanců v první poloze, nebo Dušek Jan Besedy malých houslistů*
3. **Dvoje housle** jsou zastoupeny 14 skladbami, z nichž můžeme jmenovat například od Josefa Nováka *V kvetoucím sadě*.
4. **Housle a klavír** je nástrojové obsazení, které je v seznamu skladeb zastoupené nejvíce. Odkazů na díla je dohromady 25 a objevují se zde skladby například od Johanna Strausse, Zdeňka Fibicha, Josefa Tomana, nebo Antonína Švehly.¹⁵³

¹⁵² ČIČATKA, Jaroslav. *Hrajeme na housle*. Olomouc, 1960, s. 2.

¹⁵³ ČIČATKA, Jaroslav. *Hrajeme na housle*. Olomouc, 1960, s. 2-8.

6.2 Hrajeme na klavír (1961)

Výběrový seznam hudebních materiálů pro klavír je nejdelší, který je ve Vědecké knihovně v Olomouci uložený. Je to dáno nejspíše tím, že klavír je jeden z nástrojů s hluboce zakořeněnou tradicí. Je zde 119 odkazů na klavírní díla pocházející z různé doby, v nichž jsou hojně zastoupeni hudební velikáni jako Joseph Haydn, Wolfgang Amadeus Mozart a Ludvig van Beethoven. Čičátka rozdělil text na seznam skladeb pro dvě ruce a seznam pro klavír na čtyři ruce. Kompozice pro jednoho interpreta pak ještě rozdělil na sonatiny, přednesové skladby a staré tance pro klavír. Seznamy skladeb jsou pro všechny stupně vyspělosti. Pro začínající klavíristy je zde *Album klavírních skladeb pro mládež*, či *Album nejmladším pianistům*.¹⁵⁴ Na konci textu autor seznamuje čtenáře s tím, že seznam skladeb pro pokročilé nebude v dohledné době vydán, protože hudebnin tohoto druhu rychle přibývá a seznamy by pak v krátké době pozbyly významu. Zájemcům doporučuje nahlédnutí do lístkových katalogů hudebního oddělení, které jsou uspořádány podle skladatelů a podle druhů skladeb. Oddělení mělo tehdy přes 3600 titulů o hudbě. Návštěvníci si nemohli půjčit gramofonové desky, nicméně byla možnost v případě disponování s vlastní magnetovou páskou, vypůjčit si od ředitelství knihovny magnetofon a potřebnou skladbu si nahrát. Hudební oddělení mělo v době vydání (1961) téměř 2000 gramofonových desek.¹⁵⁵ Na konci textu je ještě přiložena půjčovní doba hudebního oddělení, která byla všechny všední dny od 9:00 do 12:00 a v pondělí a pátek navíc od 14:00 do 17:00.¹⁵⁶

¹⁵⁴ ČIČATKA, J. *Hrajeme na klavír*. Olomouc, 1961, s. 9.

¹⁵⁵ ČIČATKA, J. *Hrajeme na klavír*. Olomouc, 1961, s. 19.

¹⁵⁶ ČIČATKA, J. *Hrajeme na klavír*. Olomouc, 1961, s. 20.

6.3 Hrejte harmoniky, rozezvučte se kytary (1963)

Dle autora získaly oba nástroje velkou popularitu a hře na harmoniku se vyučuje na odborných učilištích právě tak, jako hře na jiné nástroje. Čičatka vidí nesnáz v tom, že je pro tyto nástroje poměrně málo původních skladeb, a to zejména pro harmoniku.¹⁵⁷ „*Pro kytaru je z dob minulých mnoho cenných skladeb a v 18. a v první polovině 19. století tvořili mistři tohoto nástroje, skladatelé i výkonní umělci pro tento nástroj.*“¹⁵⁸

Dále autor nabádá k věnování péče technické stránce hry. Oba nástroje nejsou pouze nástroji doprovázejícími zpěv nebo doplňujícími malý soubor, nýbrž jsou i nástroji sólovými.¹⁵⁹

Co se týče klasifikace skladeb, rozdělil je Čičatka do tří kategorií. Skladeb pro harmoniku, kytaru a dále pak pro příbuzné nástroje upadající v zapomnění, kam zařadil loutnu, mandolínu a citeru.

K dílčím nástrojům pak ještě blíže specifikoval žánrové kategorie. Skladby hrané na harmoniku rozdělil takto:

1. Přednesové.
2. Taneční.
3. Školy a etudy.

Skladby určené pro kytaru potom rozdělil následovně:

1. Školy a etudy.
2. Populární melodie SSSR.

Dále pak ještě přidal výběry skladeb od jednoho autora a výběry skladeb od několika skladatelů.

¹⁵⁷ ČIČATKA, J. *Hrejte harmoniky, rozezvučte se kytary*. Olomouc, 1963, s. 1.

¹⁵⁸ ČIČATKA, J. *Hrejte harmoniky, rozezvučte se kytary*. Olomouc, 1963, s. 1.

¹⁵⁹ ČIČATKA, J. *Hrejte harmoniky, rozezvučte se kytary*. Olomouc, 1963, s. 1.

6.4 Čteme partitury (1961)

Jedná se o výběrový seznam partitur, které mají sloužit nejen hudebníkům z povolání, nýbrž i hudebníkům amatérům. V seznamu jsou partitury velké (na formátu označené písmenem H) a kapesní (označené I H).¹⁶⁰

Opět jsou seznamy rozděleny do několika kategorií:

Velké partitury:

1. Symfonie.
2. Variace, preludia, fugy.
3. Fantasie, toccaty, arabesky, humoresky.
4. Nocturna, písně beze slov.
5. Rapsodie, balady.

Jiné malé žánrové formy:

1. Pochody.
2. Společenské tance.
3. Národní tance.
4. Ouvertury, přede hry.
5. Programní hudba.

Komorní orchestr:

1. Koncerty.
2. Sonáty.
3. Serenády.
4. Tance.
5. Suity.

Kapesní partitury:

1. Suity.
2. Symfonie.
3. Variace.
4. Tria.

¹⁶⁰ ČIČATKA, J. *Čtete partitury*. Olomouc, 1961, s. 1.

5. Smyčcová kvarteta.
6. Kvinteta.
7. Skladby pro dechové nástroje a pro dechové a smyčcové nástroje.
8. Oratoria, kantáty.

6.5 Operní a operetní libreta (1963)

Zhotovit výběrový seznam operních a operetních libret bylo pro Čičatku důležité, protože „... zpívané slovo i při pečlivé výslovnosti nemůže vyznít tak zřetelně jako slovo mluvené, zejména, je-li zpívané ve vyšších polohách nebo při silnějším doprovodu orchestru. Libreto svými scénickými poznámkami činí dílo srozumitelnějším.“¹⁶¹

Rozdělení seznamu libret:

1. Velká opera, hudební dramata česká.
2. Ruská.
3. Francouzská.
4. Italská.
5. Polská.
6. Komická opera, opera s mluveným textem.
7. Libreta v německém znění.

Je zajímavé sledovat, jak se hudební oddělení olomoucké knihovny rozšiřovalo. I na konci seznamu libret je výzva k půjčování hudebnin a gramofonových desek. Je zde uvedeno, že knihovna vlastnila v roce 1963 více než 3900 desek, což je oproti roku 1961, kdy sbírka zahrnovala necelé dva tisíce, téměř dvakrát tolik. Dokumenty ve Vědecké knihovně v Olomouci jsou oproti dalším institucím odlišné. Skutečně se jedná pouze o návodné publikace, které vycházejí z jeho knihovnické praxe a nedisponují delším textem nebo rozborem.

¹⁶¹ ČIČATKA, J. *Operní a operetní libreta*. Olomouc, 1963, s. 2.

7 Působení Jaroslava Čičatky na dnešním Slovanském gymnáziu v Olomouci

K materiálům uloženým ve Slovanském gymnáziu v Olomouci (dále jen SGO) nebyl přístup vůbec jednoduchý. Po určitém vyjednávání se našla možnost nahlédnout do několika školních almanachů. Žádné jiné materiály týkající se historie školy v budově gymnázia nejsou uloženy. Počet stran vážících se k Jaroslavu Čičatkovi je vzhledem k velkému obsahu almanachů téměř zanedbatelný. Ve čtyřech dostupných publikacích týkajících se SGO existuje pouze několik málo stránek souvisejících s daným tématem.

V jedné z knih byla nalezena krátká kapitola, ve které se připomíná stručný životopis Jaroslava Čičatky. Článek se týká jeho profesního růstu a zmiňuje činnosti, kterým se za svého života věnoval. Bohužel se zde nenašly žádné nové stěžejní informace, naopak se dublují, jako je například, že Čičatkovým celoživotním zájmem bylo olomoucké divadlo zejména pak opera. „*Této orientace soustavně využíval nejen v pedagogické práci, ale i jako soustavný publicista a historiograf. Mnohé jeho práce zůstaly v rukopise či strojopise.*“¹⁶² Snad jedinou informací, která mohla být zmíněna a která se v průběhu práce neobjevila, je fakt, že v posledních letech života byl stížen hluchotou.¹⁶³

„*Jako ukázka z jeho tvorby je uvedena kapitola z rukopisně dochované knihy Čtyřicet let olomoucké opery, jež se nachází v divadelním archívu.*“¹⁶⁴ Během bádání v archívu Moravského divadla jsem se s rukopisem však nesetkal. Se zmiňovaným textem bylo pracováno během bádání ve strojopisné podobě v archívu Vlastivědného muzea Olomouc a níže je o něm ještě pojednáno.

V souvislosti s Jaroslavem Čičatkou byli nalezeni také členové jeho sboru a orchestru, kteří se nadále věnovali umění. Ve sboru u Čičatky zpívala například i spisovatelka prozaických textů, milostných básní a pohádek pro děti paní Oldřiška Černá.¹⁶⁵

Co se muzikologického pole týče, je v jedné z publikací Čičatkovo jméno uvedeno v souvislosti s přímým vlivem na Jiřího Macka, muzikologa, který následně studoval u Roberta Smetany na

¹⁶² KOLÁŘ, B. Výběrová antologie z tvorby osobností SGO. Olomouc: Danal, 2000, s. 132. ISBN 80-85973-81-2.

¹⁶³ Tamtéž.

¹⁶⁴ Tamtéž.

¹⁶⁵ KOLÁŘ, B. Výběrová antologie z tvorby osobností SGO. Olomouc: Danal, 2000, s. 136. ISBN 80-85973-81-2.

Univerzitě Palackého v Olomouci, a který roku 1958 publikoval rozsáhlou práci o Vítězslavě Kaprálové.¹⁶⁶

Poslední informací spojenou s Čičátkou a zároveň jediným textem mapujícím vedení souboru je pojednání v kapitole *Z kulturního života České reálky v Olomouci*.¹⁶⁷

V obsahu se zmiňuje, že na škole vždy existoval tak jako na ostatních školách pěvecký kroužek, mimo to žákovský orchestr, kterým se však nemohly pochlubit všechny střední školy v Olomouci. Ten na škole působil již od dvacátých let. „*Jeho dirigentem a pravděpodobně i zakladatelem byl Dr. Jaroslav Čičátka, pod jehož vedením orchestr pravidelně nacvičoval vhodné skladby, které pak byly hrány na školních akademiích, pořádaných při vhodných příležitostech.*“¹⁶⁸

V textu jsou dále jmenovány slavnosti, na kterých sbor a orchestr vystupoval, tzn. oslavy vzniku ČSR 28. října, narozeniny prezidenta T. G. Masaryka a dále u příležitosti vzpomínání výročí narození či úmrtí významných osobností českých dějin jako Mistra Jana Husa, Miroslava Tyrše, výročí smrti Antonína Dvořáka, Bedřicha Smetany a dalších.

Poslední zmínka pak patří skladbám, které hrával žákovský orchestr. „*Patřily k nim skladby J. S. Bacha, A. Dvořáka, B. Smetany, Zd. Fibicha, Edv. Griega, W. Glucka, A. Vivaldiho, V. Blodka aj.*“¹⁶⁹

¹⁶⁶ KO KOLÁŘ, B. Výběrová antologie z tvorby osobností SGO. Olomouc: Danal, 2000, s. 228. ISBN 80-85973-81-2.

¹⁶⁷ BARTOŠ, L. *Primum necessarium je vzdělání a mravnost: 130 let Slovanského gymnázia a 95 let od založení České reálky*. Olomouc: Votobia, 1997. s. 183 ISBN 80-238-0798-6.

¹⁶⁸ BARTOŠ, L. *Primum necessarium je vzdělání a mravnost: 130 let Slovanského gymnázia a 95 let od založení České reálky*. Olomouc: Votobia, 1997. s. 145 ISBN 80-238-0798-6.

¹⁶⁹ Tamtéž.

8 Forma publikační činnosti

Následující kapitola představuje sumarizaci veškerých prací Jaroslava Čičatky spojených s hudbou zpracovanou do tabulek, ze kterých lze vyčíst název práce, typ dokumentu, rok vypracování a místo uložení.

Jeho spisy jsou členěny a kategorizovány podle účelu publikování a podle jejich zacílení na texty spojené s hudební kulturou a školstvím, práce o hudebních skladatelích, teoretické a praktické návody pro hru na hudební nástroj a spisy týkající se Českého divadla v Olomouci.

Dle uvedených tabulek můžeme vidět, že i přes početný Čičatkův odkaz je poměrně málo publikací, které by byly tištěné a distribuované mezi veřejnost. Za plnohodnotné vytištěné práce lze považovat pouze 9 dokumentů, z nichž se 4 týkají hudebních skladatelů. Jmenovitě to jsou díla: *Robert Schumann: život a dílo a jeho vliv na českou hudbu*, *Leoš Janáček: dramatik*, *Jaroslav Talpa a Šestnáctka a Wolfgang Amadeus Mozart: literárně hudební večer dvoustého výročí narození W. A. Mozarta*. Dále se jedná o 3 díly *Česko-ruských hudebních styků a České divadlo v Olomouci v letech 1920–1940*.

Celkově je nejvíce dokumentů uloženo v archívu Vlastivědného muzea v Olomouci jako součást jeho osobního fondu. Z 32 celistvých dokumentů se jedná o 26. Tyto texty jsou nejčastěji v rukopisné nebo strojopisné podobě ve stejném poměru 12 a 12. Některé dokumenty se zachovaly v obou podobách. Texty jsou obdobné, ale lze v nich pozorovat drobné rozdíly zejména ve stylistické oblasti. Je tedy pravděpodobné, že rukopisy sloužily jako předloha pro následné finální strojopisné zpracování.

Vzhledem k dochované formě těchto textů není u mnoha z nich uveden rok, v němž daná práce vznikla. Nejde tak s přesností říci, které období bylo pro Jaroslava Čičatku nejproduktivnější.

Pro jeho hudebně publikační činnost je zlomový rok 1945, kdy začal učit na Slovanském gymnáziu Olomouci. V tomto roce se jeho životní cesty definitivně prolnuly s Olomoucí. Z předešlého období je v jeho pozůstalosti obsažen pouze rukopis přednášky *Dvě výročí Wolfganga Amadea Mozarta* z roku 1927. Dalším důležitým rokem, jenž se zrcadlí v jeho publikační tvorbě, je rok 1951, kdy odešel do starobního důchodu. Během působení na Slovanském gymnasiu v Olomouci sepsal pouze rukopisně přednášku *České lidové tance* a strojopis *Hudba na Moravě od 18. století do 1. polovice 20. století*.

Z dostupných informací tedy lze vydedukovat, že začal být -ve své hudebně publikační činnosti více aktivní až po ukončení pedagogické činnosti a odchodu do důchodu.

Nelze říci, že by se Čičatka věnoval během konkrétního období vždy jen jednomu tématu, nicméně teoretické a praktické návody pro hru na hudební nástroj, kterých je celkově 5, byly strojopisně vytvořeny během let 1960–1963, dá se tedy tvrdit, že tyto příručky vznikly v jisté vzájemné návaznosti.

Nikde nebyla uvedena, tudíž ani nalezena data vzniku strojopisů týkajících se Českého divadla v Olomouci. Toto téma tvoří stěžejní a nejobsáhlejší část jeho hudebně publikační činnosti, a proto do vyhodnocování období, ve kterém byl publikačně nejaktivnější, nemohly být tyto informace zahrnuty.

Historii Českého divadla v Olomouci zkoumá od počátku jeho existence až do konce 60. let 20. století. Celé dějiny jsou zpracovány chronologicky dle sezon a velmi podrobně. Největší důraz je kladen na činnost operního souboru, dále pak souboru operetního, činohry a v mizivých případech zmiňuje také dění v souboru baletním. Kromě toho strojopis obsahuje i informace týkající se provozních záležitostí, všímá si personálních změn, uměleckého profilu a abonentního systému. V každé sezóně se jednotlivě věnuje nově nastudovaným hrám, k nimž jsou dále přiloženy recenze z jednotlivých periodik olomouckých, ale také novin z jiných měst. Není výjimkou, že se často dostává k rozebírání zájezdové činnosti. Velice častým tématem je také špatná finanční situace. Velký přínos pro dějiny jsou pak detailní kalkulace příjmů a výdajů. Autorovy osobní názory se v přehledu dějin českého divadla objevují minimálně. Pokud se k něčemu vyjadřuje, tak nejčastěji prostřednictvím reakcí na uveřejněné kritiky.

O Jaroslavu Čičatkovi lze říct, že pro něj hudba znamenala nedílnou součást života. Dokladem mohou být například dochované rukopisně opsané studie životopisů Bedřicha Smetany a Antonína Dvořáka dle Vladimíra Helferta, výpisky z recenzí jiných autorů, které shromažďoval celých 40 let nebo sbírka programů k představením, která je v jeho osobním fondu rovněž zahrnuta.

V souvislosti s recenzentskou činností nesmíme v této kapitole opomenout zmínit jeho aktivní psaní kritik do regionálních periodik, a to zejména deníku *Našinec* a *Moravského večerníku*.

Čičatka zachytil podstatnou část poválečného hudebního dění města Olomouce. Referoval o významných kulturních událostech, vyjadřoval se k celkové situaci chodu divadla a v neposlední řadě připomínal životní milníky skladatelů.

Recenze na divadelní a hudební představení psal celý život, a není tedy možné je úplně vyčíslit. V archivu VMO je ale nashromážděno jeho 78 kritik. Rozsahově jsou různorodé, ale nikdy nepřesahují více než dva sloupce. Komplexně lze o nich říci, že mají společné představení a konfrontaci uváděného díla v kontextu skladatelovy tvorby nebo tvorby jiných autorů, dále nástin děje a část kritického soudu, ve kterém se postupně vyjadřuje k jednotlivým výkonům herců, a to většinou velmi kladně. Pro současného badatele věnujícího se hudebnímu divadlu představují tyto recenze bohatou sbírku reflexí a možnost, jak doplnit mozaiku celkového obrazu společensko-hudebního dění v Olomouci 20. století.

8.1 Hudební kultura a školství

Název	Typ dokumentu	Rok	Místo uložení
Zpěv na olomouckých středních školách a na učitelském ústavě	Rukopis	neuveden	VMO
Lidová výchova hudební	Rukopis přednášky	neuveden	VMO
České lidové tance	Rukopis přednášky	1947	VMO
Hudba na Moravě od 18. století do 1. polovice 20. století	Strojopis	1948	VMO
Česko-ruské hudební styky 1, 2, 3	Vytištěná práce	1959	VMO

8.2 Hudební skladatelé

Dvě výročí Wolfganga Amadea Mozarta	Rukopis přednášky	1927	VMO
Wolfgang Amadeus Mozart. Literárně hudební večer k dvoustému výročí narození W. A. Mozarta	Vytištěná práce	1956	VMO
Ludwig van Beethoven – život a dílo	Strojopis	1956	VMO
Robert Schumann - život a dílo a jeho vliv na českou hudbu	Strojopis studie Vytištěná práce	1960	VMO
Franz Liszt – život a dílo a jeho vliv na českou hudbu	Strojopis	1961	VMO
Koncert Franze Liszta v olomouckém divadle	Strojopis	1970	VMO, Vědecká knihovna Olomouc
Bedřich Smetana a opera Tajemství	Rukopis přednášky	neuveden	VMO
Leoš Janáček a lidová hudební tvořivost	Rukopis	1958	VMO
Leoš Janáček-dramatik	Vytištěná práce	1958	VMO

Jean Nougés: Quo vadis	Náčrt studie včetně části partitury	neuveden	VMO
Jaroslav Talpa a Šestnáctka	Vytištěná práce	1970	VMO

8.3 Teoretické a praktické návody pro hru na hudební nástroj

Hrajeme na housle	Strojopis	1960	Vědecká knihovna
Hrajeme na klavír	Strojopis	1961	Vědecká knihovna
Hrajte harmoniky, rozezvučte se kytary	Strojopis	1963	Vědecká knihovna
Čteme partitury	Strojopis	1961	Vědecká knihovna
Operní a operetní libreta	Strojopis	1963	Vědecká knihovna

8.4 České divadlo v Olomouci

České divadlo v Olomouci 1–7	Strojopis	neuveđen	Archiv Moravského divadla Olomouc
Karel Nedbal: první rok v čele olomoucké opery	Rukopis	neuveđen	VMO
Další vývoj olomoucké opery pod vedením Karla Nedbala	Strojopis	neuveđen	VMO
Rok 1933: kritický rok olomoucké opery	Rukopis Strojopis	neuveđen	VMO
Čtyřicet let olomoucké opery	Rukopis Strojopis	neuveđen	VMO
Na konci 1. desetiletí olomouckého divadla	Rukopis Strojopis	neuveđen	VMO
Zájezdová činnost olomouckého divadla v prvním desetiletí svého trvání	Strojopis	neuveđen	VMO
Začátek let třicátých – kritická doba pro české divadlo v Olomouci	Rukopis Strojopis	neuveđen	VMO
Ředitel Stanislav Langer se ujímá vedení	Rukopis Strojopis	neuveđen	VMO
České divadlo v Olomouci v letech 1920–1940, s. 77–80	Vytištěná práce	1940	VMO

Historie českého divadla v Olomouci 1920/1921...1958/1959	Výpisky z kritik uveřejněných v tisku	neuveđen	VMO
---	---------------------------------------	----------	-----

Závěr

Jaroslav Čičatka je beze sporu osobnost, která má na regionálním poli svůj význam a místo, protože se svojí činností zasloužil o rozvoj olomoucké hudební kultury. Na Slovanském gymnáziu založil a dlouhou dobu vedl žákovský orchestr, se kterým nacvičil i náročnější skladby. Měl vliv na mnoho žáků a studentů, z nichž se někteří později věnovali hudbě i profesionálně. Můžeme zmínit českého muzikologa Jiřího Macka, který dále pokračoval ve studiu na Univerzitě Palackého u zakladatele katedry muzikologie Roberta Smetany a následně pak v Praze u Antonína Sychry.

V roce 1953 založil a vedl hudební oddělení olomoucké Městské knihovny, kde za celou dobu svého působení nashromáždil kolem 3500 svazků knih a notového materiálu a přes 2000 gramofonových desek. V souvislosti s tímto působením zhotovil také praktické příručky hry na klavír, housle, harmoniku a kytaru. Jednalo se o doporučený studijní materiál, tedy dostupný notový materiál pro určitou věkovou kategorii a technickou úroveň. U všech notových materiálů jsou uvedeny i signatury, pro lepší dostupnost veřejnosti. V souvislosti s touto institucí je tedy znatelný přímý význam, jež Čičatka měl pro vývoj olomoucké hudební vzdělanosti.

Napsal také celou řadu odborných studií týkajících se významných hudebních osobností a skladatelů nevyjímaje Wolfganga Amadea Mozarta, Ludviga van Beethovena, Leoše Janáčka, Ferenze Liszta a dalších.

Jeho celoživotním stěžejním dílem je však reflexe divadelního a hudebního života v Olomouci od počátku 20. let 20. století až po konec let 70. jako důležitého dokladu vyspělosti olomoucké kultury i tehdejších společenských a kulturních zvyklostí.

Díky Čičatkou sepsaným dějinám českého divadla v Olomouci tak můžeme i dnes nahlédnout do problémů spojených s válkou a špatnou finanční situací v počátcích českého divadla v Olomouci, ale také do vyúčtování příjmů, informací o změnách v souborech, slavných hostujících umělcích, premiérách, povedených a nepovedených inscenacích, ředitelích, zájezdové činnosti atd.

Byl také pravidelným divákem olomouckých divadelních představení, o kterých pak následně referoval do regionálních novin, z nichž můžeme zmínit *Moravský večerník*, *Stráž lidu* a zejména pak deník *Našinec*, ve kterém se stal vedoucím kulturní rubriky Čas.

Jaroslav Čičatka se nevyhýbal drobné kritice, ale zároveň byl ve skupině recenzentů, kteří se do obsáhlých rozborů s negativním pohledem moc nepouštěli. Symbolizoval žurnalistickou praxi

ve své době a nijak zvláště nevybočoval z řady ostatních regionálních kritiků. Dá se říci, že zachovával recenzentský status doby, jehož znakem je značně pozitivní přístup. Kladné hodnocení recenzentů lze odůvodnit. Olomouc měla v té době zhruba 60 000 obyvatel a kritikou kulturního pole se nezabývalo mnoho lidí. Měli možnost se často potkávat, znát se a navazovat přátelské vztahy. InSTITUTE mohly chtít táhnout tzv. za jeden pomyslný provaz a nedělat si problémy. V této době také probíhala meziválečná euforie a nadšení ze všeho českého.

Po 2. světové válce se na poli kultury projevovaly snahy navázat na předválečné období a nadále se orientovat na světové umělecké vzory, ale vyskytovala se také sociální témata, nacionalismus a příklon k levici. Změny, které v této době nastaly, výrazně ovlivnily všechny oblasti společenského, politického a kulturního života.

Ačkoliv téma nemá nadregionální přesah, má Čičatkova práce velký přínos, protože skrze ni můžeme nahlédnout na olomoucký hudební život očima tehdejší doby.

Shrnutí

Práce se snaží kompletně postihnout osobnost Jaroslava Čičatky a jeho hudebně publikační činnost. Postupně je pojednáno o všech institucích spojených s jeho hudebně kulturním působením. Stěžejním bodem Čičatkovy celoživotní práce bylo olomoucké české divadlo, o jehož fungování a činnosti psal do denního tisku a mimo to zpracoval nikdy nevydaný podrobný strojopis uložený v archivu Moravského divadla Olomouc. Dále je pojednáno také o hudebně-kulturních materiálech uložených ve Vlastivědném muzeu v Olomouci, kde se nachází jeho osobní fond. Mimo jiné jsou rozebrány i praktické příručky hry na klavír housle, harmoniku a kytaru uložené ve Vědecké knihovně v Olomouci. Vzhledem k jeho pedagogickému působení je v práci rovněž zahrnuta kapitola týkající se jeho hudebně pedagogické činnosti na Slovanském gymnáziu v Olomouci. V neposlední řadě pak práce obsahuje životopisnou kapitolu, shrnutí formy publikační činnosti a stručné zmapování situace olomouckého hudebního dění v jeho době.

Summary

This thesis is describing the personality of Jaroslav Čičatka and his musical publishing activity. All of the institutions which are connected to his musical and cultural agency are mentioned and discussed in this thesis. The turning point of Čičatka's lifetime work was his functioning in czech theatre in Olomouc. He was reporting about the theatre's activities to the newspaper and he also wrote detailed typewritten papers, which have never been published and are still saved in archives of Moravian theatre in Olomouc. This thesis is also dealing with his musical-cultural materials archived in Homeland museum in Olomouc, where his personal fund is saved as well. Besides that, practical handbooks of piano, violin, guitar and accordion playing, which are also archived in Homeland museum in Olomouc, are analyzed in this thesis. There is also written chapter about Čičatka's pedagogical work in music field, which he took in Slavic grammar school in Olomouc. Last but not least subjects of this thesis are his biography, summary of his publishing activities and brief analysis of musical situation in Olomouc, by the time of his work.

Resümee

Diese Arbeit beschäftigt sich mit der vollständigen Persönlichkeit Jaroslav Čičatka und mit seiner Bedeutung in Rahmen der Olmützer Musikkultur. Schrittweise handelt es sich um alle Institutionen, die mit seiner Musik-kulturell Wirkung vereinigt sind.

Hauptpunkt des Čičatkas Lebenswerk ist das Olmützer tschechische Theater gewesen, um dessen Geschehen und Aktivitäten hat er in die Tagespresse geschrieben. Außerdem hat er auch die ausführliche herausgegebene Maschinenschrift erarbeitet, die jetzt im Archiv des Mährisches Theaters Olmütz liegt.

Weiter handelt sich auch um die Musik-kulturelle Materialien, die abgelagert im Landeskundlichen Museum Olmütz sind, wo sich auch sein persönlicher Stiftungsfonds befindet.

Unter anderem gibt es dort auch praktische Handbücher über Klavierspiel, Geigespiel, Harmonikaspiel, Gitarrespiel, derzeit verlagert in Wissenschaftlicher Bibliothek Olmütz. In Bezug auf Čičatkas pädagogische Wirkung gibt es in der Arbeit auch ein Kapitel, betreffend seiner pädagogischen Musik-Tätigkeit auf dem Slawischen Gymnasium in Olmütz.

Und nicht zuletzt beinhaltet die Arbeit auch ein biographisches Kapitel, eine Zusammenfassung der Form der Publikationsbestätigung und eine Ansicht an die Musiksituation in Olmütz in der Zeiten des Čičatkas Einflusses.

Anotace

Příjmení a jméno autora:	Štěpán Horák
Katedra:	Muzikologie
Fakulta:	Filozofická
Název diplomové práce:	Jaroslav Čičatka a jeho hudebně publikační činnost
Vedoucí diplomové práce:	Mgr. Alice Ondřejková, PhD.
Počet znaků:	128109
Počet příloh	10
Počet titulů použité literatury:	22
Klíčová slova:	Olomouc, Jaroslav Čičatka, hudebně kulturní význam, Slovanské gymnázium v Olomouci, Moravské divadlo Olomouc, Našinec, Čas, Vědecká knihovna v Olomouci.
Krátká charakteristika diplomové práce:	Práce se zabývá osobností Jaroslava Čičatky a jeho hudebně publikační činností, dále pak obsahy veškerých Čičatkových spisů souvisejících s hudbou. Mimo životopisnou kapitolu a seznámení se s olomouckým hudebním děním v jeho době, je postupně pojednáno o všech institucích spojených s jeho hudebně-kulturním působením

Seznam použité literatury

- BARTOŠ, Luděk. Primum necessarium je vzdělání a mravnost: 130 let Slovanského gymnázia a 95 let od založení České reálky. 1. Olomouc: Votobia, 1997.
- ČIČATKA, Jaroslav.: Čtete partitury, Olomouc, 1961.
- ČIČATKA, Jaroslav.: Hrajeme na housle, Olomouc, 1960.
- ČIČATKA, Jaroslav.: Hrajeme na klavír, Olomouc, 1961.
- ČIČATKA, Jaroslav.: Koncert F. Liszta v Olomouckém divadle. Olomouc, 1970.
- ČIČATKA, Jaroslav.: Operní a operetní libreta, Olomouc, 1963.
- ČIČATKA, Jaroslav.: Zpívejme! Výběrový seznam písní, zpěvů a árií z kantát, oratorií a oper, Olomouc, 1961.
- GREGOR, Vladimír., Památník pěvecko-hudebního spolku Žerotín v Olomouci 1880-1950, Praha, 1952.
- HUDEC, Vladimír.: Dvacet let Moravské filharmonie, Olomouc, 1965.
- KABELÁČ, Vojtěch.: Olomoucké divadlo v desetiletí 1945-1955. Olomouc 1957.
- Kolektiv autorů: Dějiny Olomouce, 1, 2, Olomouc, univerzita Palackého v Olomouci, 2009.
- KOLÁŘ, Bohumír. Výběrová antologie z tvorby osobností SGO. 1. Olomouc: Danal, 2000.
- KUČEROVÁ, Alice.: Proměny kultury a repertoáru v průběhu prvních poválečných let a po únoru roku 1948 se zaměřením na olomouckou hudební scénu, In: Hudba v Olomouci a na střední Moravě II. Olomouc 2007.
- MDO, Kart. Dr. Jaroslav Čičatka – České divadlo v Olomouci, sv. 1-7.
- ONDREJKOVÁ, Alice.: Zájezdy olomoucké opery do Vídně - rok 1924, in Hudby v Olomouci a na střední Moravě 3, Olomouc, 2007
- PUDELOVÁ, Martina. Olomoucký hudebně-kulturní život v letech 1945-1948. Olomouc, 2011. Diplomová práce. Univerzita Palackého Olomouc.
- SMEJKAL, Bohumil: 100 let české knihovny v Olomouci 1889–1989, Okresní knihovna Olomouc.
- SMETANA, Robert.: O nový český hudební život. Olomouc 1947.

- ŠTEFANIDES Jiří. a kol.: Kalendárium dějin divadla v Olomouci (od roku 1479), Praha 2008.
- VIČAR, Jan. Hudba v Olomouci 1945-2013. Univerzita Palackého. Olomouc, 2013.
- VIČAROVÁ, Eva. Pěvecké a hudební spolky za první republiky a Olomouc. Olomouc, 2016.
- VMO, fond Čičatka Jaroslav.
- VOLKOVÁ, Radka, Inventář k osobnímu fondu J. Čičatky, Olomouc, 2015, Diplomová práce, Univerzita Palackého v Olomouci.

Přílohy

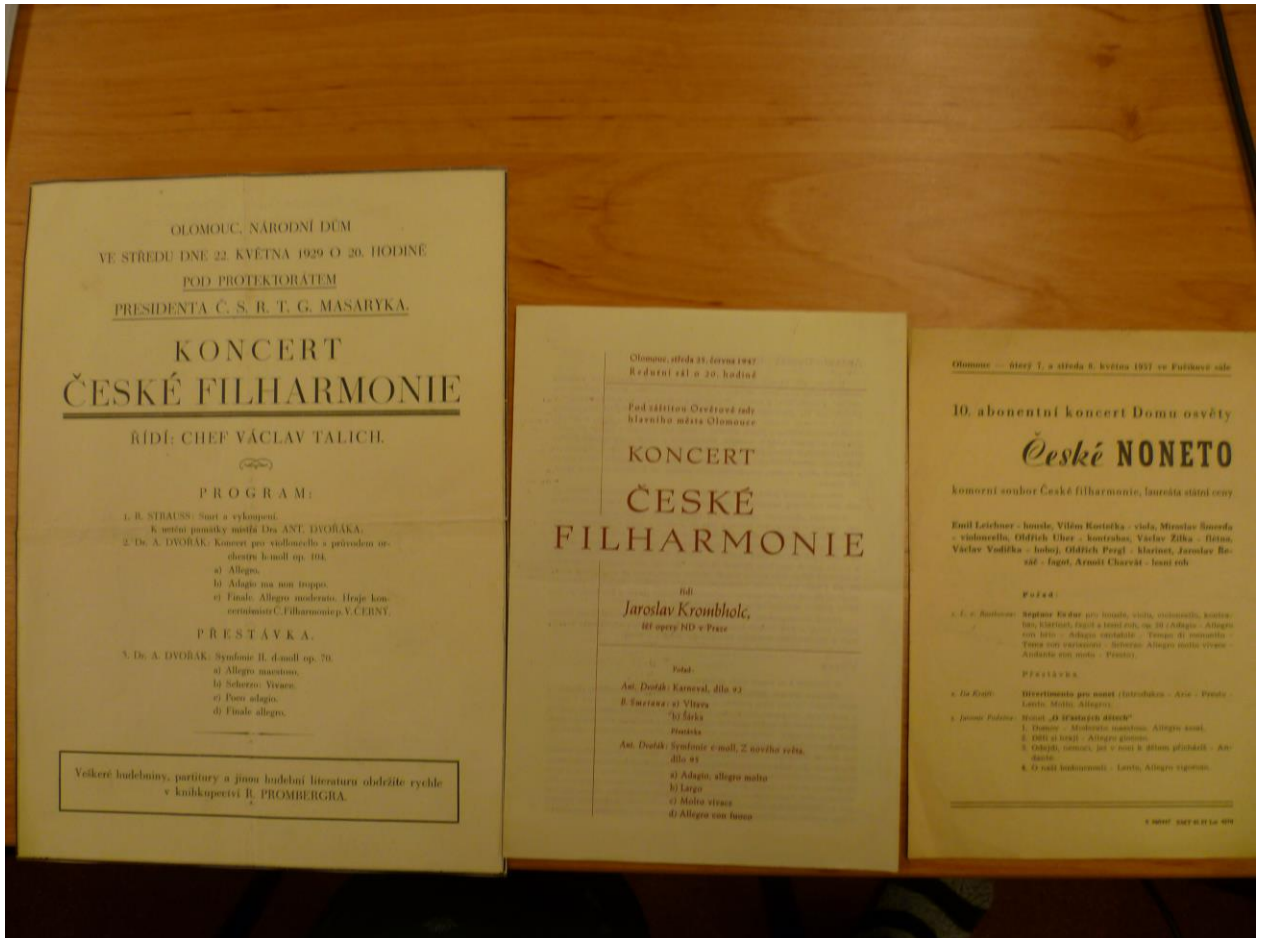
Příloha č. 1: Portrét Jaroslava Čičatky

Příloha č. 2: Část osobního fondu Jaroslava Čičatky, který je uložen v archívu Vlastivědného muzea Olomouc

Příloha č. 3: Plakáty k vystoupením České filharmonie v Olomouci z let 1929, 1947 a 1958

Příloha č. 4: Výkaz příjmů a výdajů českého divadla v Olomouci v prvních dvaceti letech

A) Píchnutý výkaz o celkových nákladech (výdajích) a úhrnů (příjmech) provozu českého divadla v uplynulém dvaceti letech

1. Směrní rok	Suma režie připadající na výdaje divadla	Celkové výdání jest vyjádřeno							Jiní se tvoří		Z celkového výdání připadá na výdaje		
		příjmy představení Olomouci	příjmy jinými Olomouci	celkovými příjmy Olomouci	příjmy z výjizdu mimo Olomouci	vládními příjmy divadla	subvencemi - dotacemi	celkem	ochotou	příbytkem	osobní	věcné	
8 %	K	č	v procentech										
1921/21	3.075	886	38	924	34	958	34	992	08	-	795	20	
1922/22	8.685	444	23	467	28	675	3	47800	20	0	804	19	
1923/23	10.404	414	25	439	27	671	5	121836	16	4	770	23	
1924/24	10.246	365	44	409	32	773	6	198934	6	6	727	27	
1925/25	11.732	452	69	521	28	580	6	120926	7	4	649	35	
1926/26	18.103	421	46	467	22	969	6	280976	2	4	547	45	
1927/27	17.170	452	14	359	18	177	6	2241000	-	-	13570	43	
1928/28	17.400	436	28	464	17	640	22	9869	13	1	567	43	
1929/29	19.965	394	70	464	21	267	6	246922	7	8	543	45	
1930/30	20.742	386	21	407	22	162	8	267895	10	5	589	41	
1931/31	20.694	165	26	191	27	846	9	334803	19	7	669	33	
1932/32	11.808	332	59	391	14	053	135	3884	11	4	720	28	
1933/33	10.229	352	63	415	16	580	35	3933	6	7	707	29	
1934/34	9.695	324	76	400	16	856	834	3911	8	9	657	34	
1935/35	10.146	314	60	374	17	855	236	3915	8	5	650	35	
1936/36	10.613	324	47	371	18	355	436	923	7	7	642	35	
1937/37	11.242	318	39	357	17	853	40	3938	6	2	662	33	
1938/38	11.167	305	40	345	17	451	39	917	8	3	689	31	
1939/39	10.647	324	72	396	18	558	138	970	3	0	681	31	
1940/40	13.573	304	42	346	25	960	32	7932	6	8	720	28	
Příměr	12.943	365	52	417	21	363	28	3913	8	7	645	30	

Příloha č. 5: Program k olomouckému vystoupení F. Liszta z 26. dubna 1846 - foto autora

Großes Concert.
 Sonntag den 26. April 1846 wird Herr
F. Liszt
 ein
CONCERT
 im hiesigen
 kön. städt. Schauspielhause zu geben die Ehre haben.

PROGRAMM.

<p>1. Fantasie aus Norma, komponirt und vorgetragen von Herrn Liszt.</p> <p>2. Ständchen, Lied von Schubert, vorgetragen von Herrn Liszt.</p> <p>3. Paraphrase du 4eme acte de Don Sébastien de Donizetti. Morceau de Concert von Kullak, vorgetragen von Herrn Liszt.</p>	<p>4. Ave Maria, Lied von Schubert, vorgetragen von Herrn Liszt.</p> <p>5. Fantasie über Motive aus Mozarts: Don Juan, komponirt und vorgetragen von Herrn Liszt.</p>
--	---

Der Concert-Flügel ist vom Herrn Streicher aus Wien.

Der ergebene Gutesunterfertigte beehrt sich einem hochverehrten Publikum bekannt zu geben, daß der ausgezeichnete und gefeierte Virtuose durch anderseitige Verbindlichkeiten abgehalten ist, seinen Aufenthalt auf eine längere Dauer zu erstrecken, demnach derselbe **nur dieses** eine Concert zu geben im Stande ist. Eine ergebene Einladung hierzu macht
 Karl Burghauer.

Preise der Plätze in Conv. Münze:			
Eine Loge im ersten Range oder Parterre	—	6 fl. — fr.	Parterre — — — — — 1 fl. — fr.
Eine Loge im zweiten Range	—	5 „ — „	Gallerie — — — — — — 20 „
Ein geparterter Sitz	—	1 „ 20 „	

Die Logen zu Kauf und geparterter Plätze sind von Mittwoch den 27. d. Mts. begeben. täglich von 9 bis 12 Uhr Donnerstags und von 8 bis 1 Uhr Nachmittags in der Schauspielhause im Hause des Herrn Kerschel No. 167 im zweiten Stock zu haben.

Kassa-Eröffnung um halb 7 Uhr, Anfang um halb 8 Uhr. — Freibillets und freier Eintritt sind ungültig.

Příloha č. 6: Program k masopustnímu večeru Moravské filharmonie z 23. února 1948

Pondělí 23. února 1948
Redutní sál o 20. hod.

Masopustní večer

Moravské filharmonie

Pořad:

Ant. Dvořák: Předehra k opeře „Šelma sedlák“.

Marie Drdová: „Jarní vzpomínky“, valčík.

C. Saint-Saens: „Karneval zvířat“.

1) Introdukce a královský pochod lva	8) zvířata s dlouhýma ušima
2) slepice a kohouti	9) kukačka
3) pakoně	10) voliera
4) želvy	11) pianista
5) sloni	12) zkameněliny
6) klokani	13) labuť
7) akvarium	14) finale

u klavíru řed. **C. Černý**, prof. **A. Páleníková**

C. M. Weber-Weingartner: „Vyzvání k tanci“.

Fr. Liszt: Uherská rhapsodie čís. 2.

Přestávka.

Fr. Suppé: Předehra „Básník a sedlák“.

K. Bendl: „Uzený slaneček“, melodramatický žert.

Recituje **J. Beck**, člen M. D.

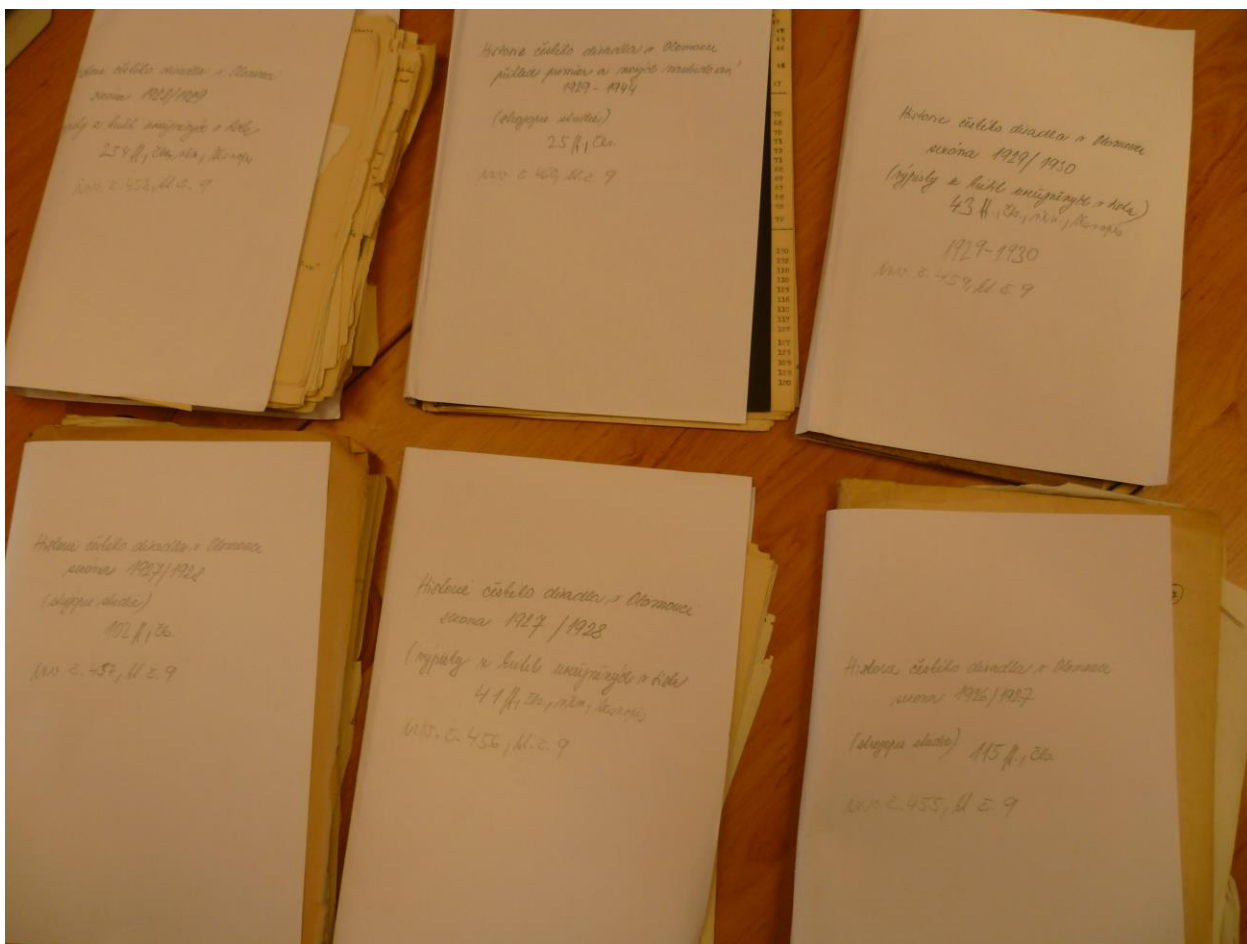
K. Kovařovic: Dvě polky a) „Haviřská“,
b) „Co Ti to napadá“.

J. Strauss: a) „Na krásném modrém Dunaji“, valčík
b) „Perpetuum mobile“.

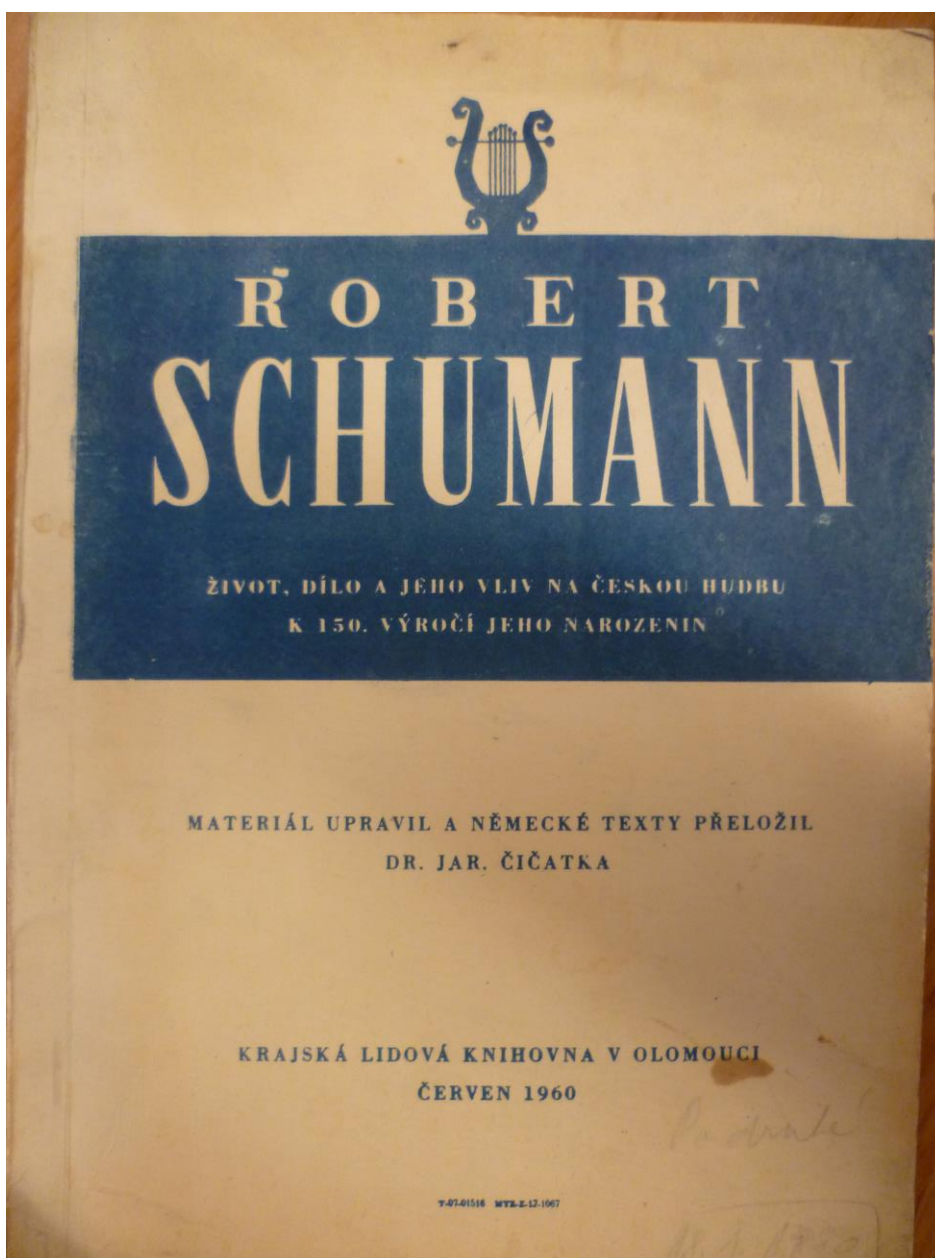
B. Smetana: Sbor „Proč bychom se netěšili“ z op. „Prodaná nevěsta“,
zpívá smíšený sbor „Žerotina“.

Řídí profesor **Fr. Stupka**, chéfdirigent MF

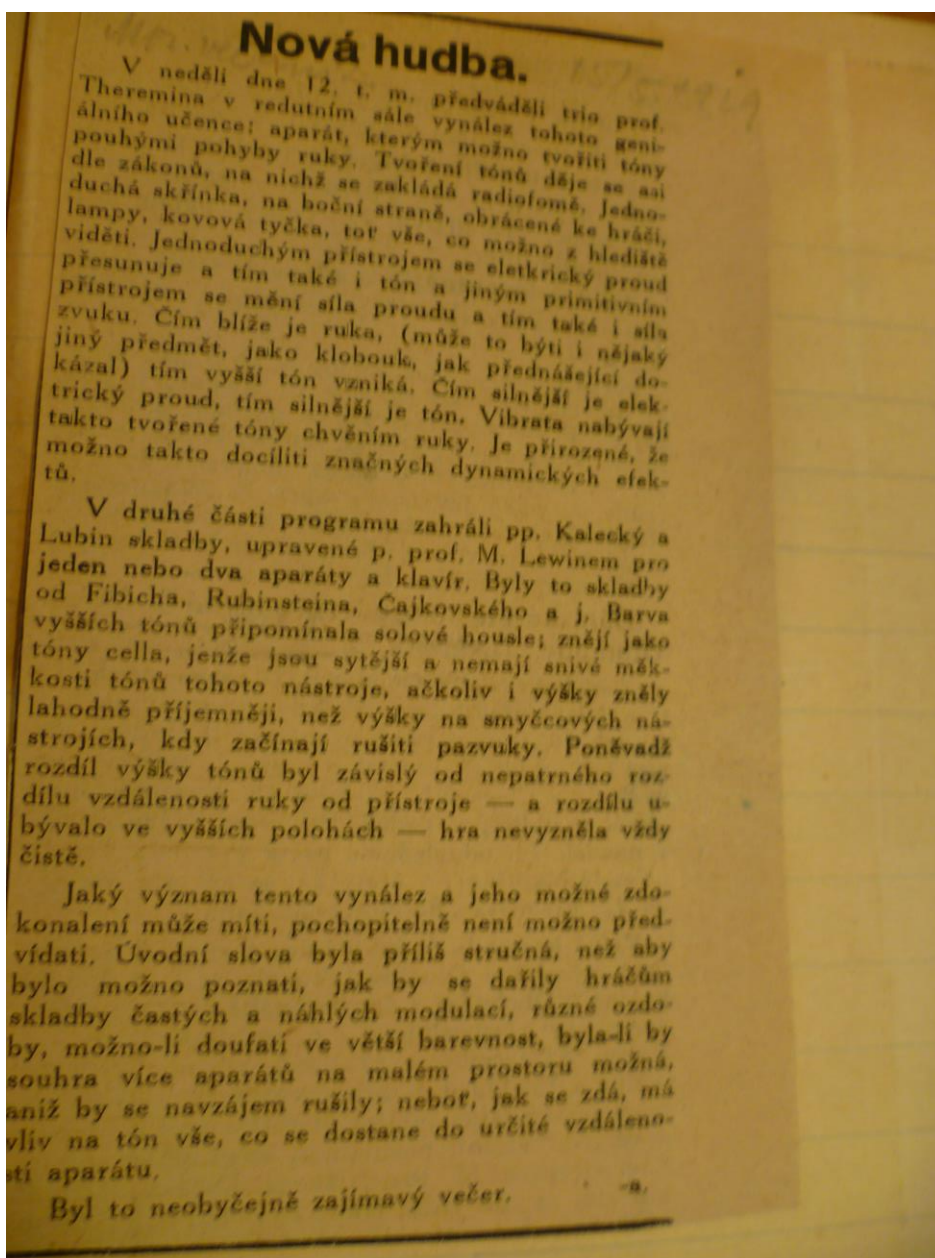
Příloha č. 7: Strojopisy ze sezon 1926/1930 týkající se českého divadla v Olomouci, které jsou uloženy v archivu VMO

**Příloha č. 8: Obal vytištěné práce Robert Schumann-život a dílo a jeho vliv na českou hudbu
vydané k 150. výročí jeho narozenin Krajskou lidovou knihovnou v Olomouci**

Příloha č. 9: Recenze na vystoupení tria profesora Theremina uveřejněná v Moravském večerníku 15. května 1929

Příloha č. 10: Recenze na Varhanní matiné v hudební aule Komenia uveřejněná v Moravském večerníku 27. května 1929

